

נָסִים מֵעַלָּם

סֵפֶר זִכְרֹנֹת

הזיכרונות נגדרים אחריי כל הזמן כמו

על.

פעם הוא קצר וברור

ופעם הוא ארוך ומטושטש

תוכן העניינים

1.....	נסים מועלים – כמה מילים על עצמי
3.....	"השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הַרְקִיעַ."
4.....	"לכל איש יש שם שנתן לו אלוהים, ונתנו לו אביו ואמו"
5.....	מכתב מנסים לנסים
7.....	אבא אברהם
9.....	אמא עזיזה
14.....	מכתב לאמא עזיזה
16.....	אחי היקר מאוד
17.....	הסבים שלי
19.....	הבית והחצר של סבא וסבתא
20.....	שולחן שבת עם הרבה דאגות
21.....	התמר והנהר שבהינדיה
25.....	תלמיד חכם
27.....	חפץ יקר
30.....	עתיקות בבל
32.....	יונת בית
34.....	השכנים
36.....	עלייה – במעברות ובקיבוץ
42.....	יום כיפור בקיבוץ
44.....	פירמידה
46.....	פה נקים את מפעלנו ונבנה את משמר השרון

50	אהבה ראשונה.....
51	החול בין שני החדרים.....
52	הבית עם המרפסת.....
53	מות אחי.....
55	מות אבי.....
57	הברזלים.....
59	יום עבודה מזופת.....
60	השולחן.....
61	האישה שאתו.....
63	הערבית והעברית.....
64	השבוע של נסים כיום.....
66	יצירה – אהבה שלא תלויה בדבר.....
68	ידיד לחינוך – לחניך.....
70	הרעיה שלי שהיא תקוותי.....

נסים מועלים – כמה מילים על עצמי

נולדתי בעיראק ב-1937. עליתי עם הוריי ב-1951 למעברת רמלה. מגיל 14 עד גיל 17 התחנכתי בקיבוץ משמר השרון אצל המדריך המהולל יעקב מרגלית ז"ל.

אחרי שירות צבאי עבדתי במשך עשור במקצוע חרטות בתל אביב. בין השנים 1968-1994 עבדתי בתעשייה אווירית, 15 שנים כחרט מתכת ו-11 שנים כהנדסאי מטוסים, במסגרת עבודה זו טיפלתי בהשבחת מטוסי קרב והפיכת מטוסי נוסעים למטוסי תובלה. בגיל 57 הוצאתי לפנסיה מוקדמת.

מ-1994 עד 2002 עבדתי בחברת דן בתפקיד מנהל חשבונות. מאז אני מתנדב במסגרת מערכת החינוך בעזרה למורות בלימוד מחשבים. אני מלמד ילדים ומבוגרים.

בשנתיים האחרונות התחלתי ללמד ילדי כיתות ז' ו-ח' ערבית בזום. אני אוהב אומנות ומתעסק באומנות הרבה שנים, למדתי במכון אבני בשנות השבעים ובמדרשה לאומנות ברמת השרון.

יש לי תואר של מדריך לאומנות לפיסול ופיסול קרמי מהמדרשה. במשך שישה סמסטרים תולדות האמנות באוניברסיטת בר-אילן אצל ד"ר דורות המצוינת.

הרבה שנים יצרתי ויטראז'ים כגון אהילים, תמונות, שעונים ובעיקר חמסות מיוחדות-לברכה, זכוכית צבעונית שמשחקת עם אור היא בעיניי שיא היצירה בטבע.

ציירתי גם עם צבעי זכוכית על פלטות זכוכית לשם יצירת שעוני קיר. למדתי צורפות במסגרת קורס שיזמה עיריית גבעתיים בעידוד ארגון אש"ל במכללת אורט יד-סינגלובסקי בתל אביב.

אחת לשבוע במשך שנתיים למדתי צורפות בבית ספר מקצועי "עמל הישגים" שבתל אביב וכמו כן השתלמתי בקורס צורפות למתקדמים במכללת ורצברגר לאומנות שברמת גן.

צורפות היא עולם מרתק – ליצור בפליז, כסף או זהב.

בספר שמות כתוב "ראה קראתי בשם בצלאל בן ארי בן חור למטה יהודה, ואמלא אותו רוח אלוהים החוכמה והתבונה ובכל מלאכה, לחשוב מחשבות ועשות בזהב ובכסף ובנחושת". (ל"א, ב'-ה') להיות ליד אומנות מרחיבה דעתו של אדם ונותנת לו נשמה יתרה.

אלוהים ציווה: יהי אור – ויהי אור. בנוסף לאלוהי צבאות יש אלוהי צבעים. הקשת והצבעים מקשרים בין שמיים לארץ.

בשנים האחרונות אני לומד פוטושופ ותוכנות ציור תלת ממד. למדתי אנימציה ממוחשבת בדיגיטל סטודיו שבתל אביב, בהדרכת המורה הנהדר אורי, ובניתי אתר אינטרנט שבו אני מרכז את יצירותיי:

האתר של נסים - WWW.NISEEM.CO.IL

טלפון - 052-5703064

כתובת מייל - NISEEM@BEZEQINT.NET

משנת 1962 אני נשוי לתקווה באהבה רבה ולנו שלוש בנות: ענת, איילת והדס, ושמונה נכדים: נוי, ניב, רז, הדר, דביר, ירון אלדד וקרני.

"הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מִגִּיד הָרָקִיעַ."

"הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מִגִּיד הָרָקִיעַ." – זה מה שכתוב בספר תהילים וזה מה שהרגשתי בלילות הקיץ בעיראק.

היום לוחט, עיראק היא ארץ מדבר ללא טל בלילה. לכן ישנים על הגג כל הקיץ. בזמן חודש הרמדאן הייתה השינה על הגג מלווה שישו ושמחו – כל הזמן שומעים מוזיקה ורעשים של חגיגות.

כאשר הירח מלא רואים פחות את הכוכבים אבל השמים מרהיבים באור נגהות. בלילה ללא ירח נפרשים הכוכבים במיליונים עד אין סוף של השמיים. בסוף הקיץ יש תמיד חשש של שינוי פתאומי במזג האוויר, גשם פתאומי שמבריח את כולם, ואז יורדים מהר למטה.

ביום מקפלים את כל כלי המיטה ומכסים אותם לשמירה מהשמש הקופחת. בקיץ יושבים ואוכלים בחדר מרתף במשך היום עם מאוורר ממש נעים ובחוץ שורר חום רב.

בבית הייתה חצר גדולה ומסביב החדרים וחדר לאירוח.

אחרי ארוחת ערב עלינו לגג ליהנות מאוויר נעים שאחרי השקיעה.

השינה על הגג הצריכה שמיכה להתכסות בה. הבדלי הטמפרטורה בין היום ללילה עצומים.

לכן זה היה תענוג לישון על הגג הפתוח. במשך היום הלוהט השתדלנו לזכור רק

את הרוח הקרירה והשמיים הזוהרים באין סוף של כוכבים.

השמים מספרים כבוד אל!

"לכל איש יש שם שנתן לו אלוהים, ונתנו לו אביו ואמו"

את שמי, נסים, נתנו הוריי לפי מנהג שהיה מקובל הרבה שנים – על שם סבי מצד אבי שנפטר. השם שלי יקר לי מאוד.

אבי ואמי היו בני דודים, האבות שלהם היו אחים, סבי וסבתי גרו בבית שלנו.

סבי היה איש מיוחד במינו, היה מעלם – מורה, שוחט ומוהל.

אני כמובן לא היכרתי את סבי אבל מקטנותי ראיתי הרבה ספרים ואביזרים

שלו: ספרי תנ"ך וקבלה, סכיני שחיטה ואביזרים לברית מילה.

קופסאות של סכיני שחיטה. בכל פעם שפתחתי קופסא הייתה אמי צועקת

להיזהר כי הסכינים מאוד חדות. הייתה גם אבן מיוחדת שחורה שאחרי

שמרטיבים אותה במים אפשר להשחזי את הסכינים. בשבילי זה היה משחק אבל

אמי השתמשה בסכינים במטבח.

סבא היה קבליסט, הוא קרא זוהר.

אמי תמיד סיפרה שבכל זמנו הפנוי ספרי הקודש לא משו מידי, לפעמים היה

מתעמק בקריאה ועיניו היו דומעות על דברי סוד שהיה מקבל מהספרים.

בזמן הלימוד והקריאה היה אומר: "טוב לאדם שיראה בחייו עתידות אבל יותר

טוב שלא יראה". הוא חשש מעתידות לא טובות.

שמי בערבית הוא צפריר, הרוח הקרירה והנעימה שנושבת לפנות בוקר לפני

הזריחה.

בבית היה לי שם חיבה שאמי נתנה לי – נסמי – מלשון נשימה – נולדתי עשור

אחרי אחי, עשור קשה מאוד של סבל.

הנסמי שנוולד נתן לאמי אפשרות לנשום לאחר הרבה שנים של צער.

אמי הייתה מחבבת אותי חיבוק חזק: אתה הנשימה שלי וגם הנשמה שלי.

שם המשפחה שלי קשור גם הוא לסבי. מועלם – מורה. מלמד. בסלנג ערבי פירוש

מנהל, אדם מכובד.

שלמה המלך קבע: "טוב שם משמן טוב".

שם טוב זה דבר חשוב ואם יש גם שמן טוב אז יש סיכוי שיהיה יותר טוב.

מכתב מנסים לנסים

שלום לך נסים,

כעת אתה בן 15 ואתה בחבורת נוער בקבוצת משמר השרון של בנים ובנות. אתם עובדים חצי יום בעבודות שונות כמו בפרדסים ועבודות גינון בקיבוץ ובחצי השני לומדים הרבה מקצועות.

יוצאים לטיולים בארץ לשם הכרת הנופים והמקומות השונים. אני יודע שטוב לך בקיבוץ, מרוצה מהנערים והנערות בחברת הנוער. אתה אחראי על הפטיפון והתקליטים ואתה מארגן את ריקודי העם ומודיע על השעה המדויקת לריקודים ודואג להוציא אותם מהחדרים בכדי שיבואו למועדון. חלק אחר מהחברים לא רוצים ריקודי עם אלא ריקודים סלונים, אבל אין לך תקליטים למוזיקה לריקודים סלונים והם שומעים מוזיקה לריקודים סלוניים מהרדיו.

זה מביא סכסוכים ואתה יודע לפשר בין החברים כדי שהכל יסתדר. אתה יודע להתמודד עם ילדים שמפריעים ללא סיבה הגיונית, יש ילד שמפריע ומטלטל את הפטיפון כאשר מתנגן תקליט. התקליט נהרס ביחד עם המחט של הפטיפון.

אבל אל דאגה – יעקב מרגלית המדריך טיפל בזה והילד הזה הועבר לקיבוץ אחר. כל שנה מגיעים נערים ונערות מחו"ל ומתארחים בקיבוץ.

באחד הביקורים שנמשך חודש ימים הכרת נערה צרפתייה שלא ידעה עברית. אתה לא ידעת צרפתית אבל אתה חברמן שיודע להסתדר במבטים ובידיים. לאחר שחזרה הצרפתייה לצרפת המשכתם להתכתב, אתה כתבת בעברית וציפי מחבורת הנוער שידעה צרפתית תרגמה. את המכתבים שהגיעו מצרפת ציפי תרגמה לעברית ולך לא הפריע שציפי קראה את כל מכתבי האהבה שלכם. המטרה מקדשת את האמצעים.

כך זה נמשך עד שעזבת את הקיבוץ והקשר הצרפתי שלך נפסק. יש לך חברים נחמדים מאוד, מדריך ומדריכה שדואגים לכל. המטרה החשובה שלך כשהגעת לקיבוץ הייתה ללמוד עברית.

אני מקווה שלא רק עברית למדת אלא גם חינוך טוב של אהבת האדם והארץ.
אני רוצה לייעץ לך ללמוד מקצוע שתוכל אחר כך לעבוד בו ולהתפרנס.
מהעבודות שבקיבוץ קשה להתפרנס לכן אולי תעבוד במכונאות או שתחשוב כבר
עכשיו על לימודים גבוהים באוניברסיטה. אבל לזה יש לך עוד זמן.
נסים יקר, תמשיך ללמוד וליהנות מגיל הנעורים כי זה גיל שמעצב אותך לכל
החיים ואני מאחל לך חוויות טובות במשמר השרון. כולם בבית שואלים עליך
ושולחים איחולים וברכות.
כעת המחשבה שלך ושל כל החבורה נתונה לך שתשיגו מקום ראשון בתחרויות
בכנס חברות הנוער. תקווה לטוב והוא יגיע.

אבא אברהם

אבא אברהם, שאני קרוי על שם אביו נסים, היה מורה, מוהל, שוחט ועם ידע רב ביהדות. לכן קיבל את הכינוי מועלם – בעל סמכות.

אבא התחתן עם עזיזה, שהיא בת דוד שלו. הפרש הגילים ביניהם היה 12 שנה. הוא בישר למשפחתו על הולדתה ובסוף זכה בה.

אבא עסק במסחר, היתה לו חנות למכירת בדים. בימי שישי ובחופשות היה לי כסף להיות עמו בחנות.

למדתי בבית ספר ממלכתי בעיראק בערבית ובאנגלית ותפקידו של אבא היה ללמד אותי עברית.

כל שבת ישבתי אותו לקרוא בפרשת השבוע. אהבתי מאוד את הסיפורים מפרשת השבוע.

אחרי שאבא שב מבית הכנסת מתפילת שחרית, אחרי הקידוש, ישבו לקרוא. זה היה קשה, ללמוד לאט את האל"ף-בי"ת ואחר כך את הניקוד. תמיד תהיתי על הסבלנות שלו כלפיי, סבלנות שנמשכה עד שאימא היתה אומרת לו "תעזוב את הילד", אבל אני רציתי להמשיך וללמוד ולקרוא. אבא השתדל מאוד להסביר לי את פירוש המילים, אני חושב ששנינו היינו מרוצים על כל התקדמות.

אחר כך כשעלינו לארץ והגעתי לקיבוץ משמר השרון, הנערים התפלאו שאני יודע לקרוא אף על פי לא תמיד הבנתי את הפירוש. אבי לא היה דברן גדול.

הרבה פעמים בשבת אחרי הצהריים הלכתי עם אבא לטייל במטעי התמרים. בדרך אבא היה מסביר לי על סוגי התמרים. הלכנו מרחק רב בתוך המטעים. רוב העצים עם גזע עבה ולא גבוהים, מסביבם צמחו חוטרים רבים, והחומר שבתוך החוטרים - הפרי הלבן – היה טעים מאוד.

היינו חוזרים הביתה עייפים אבל מרוצים, היה לי כיף מיוחד לטייל עם אבא ולקבל את כל ההסברים.

בקיץ, בשבתות, הלכתי עמו לקנות פירות טריים מהשוק ולאכול שזיף או מישמש שרק באותו בוקר נקטפו. זה היה תענוג גדול.

בשוק לא שילמנו בשבת, וסוחר הירקות היה בא לחנות ביום ראשון לקחת את הכסף.

את החשבונות בחנות ניהל אבא בעברית בכתב רש"י.

מסיב לעיר היו הרבה כפרים והכפריים לרוב קנו בהקפה.

אבא היה רושם במחברת מיוחדת את החובות ושם החקלאי.

ברגע שמכרו תוצרת היו החקלאים משלמים לו את החוב. "איננה בראהים אכונה" – כך אמרו לו.

אחי, שגדול ממני בעשר שנים, למד בתיכון בעיר מחוז ואחר כך באוניברסיטה בעיר הבירה בגדד. אבא תמיד דאג לשלוח לו כסף להוצאות.

החיים התנהלו בצורה טובה עד מלחמת השחרור, חיילים עיראקים השתתפו

במלחמה, אז היחסים נהיו מאוד מתוחים והשלטונות התחילו לרדוף את

היהודים וחשדו שיהודים מתעסקים בחומרים ציוניים ובפעילות קומוניסטית.

הוריי דאגו לאחי שהיה בבגדד, שלא יצטרף לפעילות נגד המשטר ואבא נסע כמה פעמים לבגדד לפגוש אותו.

בשנת 1947 יצא צו ממשלתי שמתיר ליהודים להגר בכיוון אחד מעיראק.

המשפחה נרשמה ליציאה. אחרי כמה חודשים יצא צו חדש שכל מי שנרשם

מוחרם רכוש, ואחרי כמה ימים באה המשטרה והחרימה את החנות.

ביתיים שכן של אבי לחנות עזר לנו להוציא את הבדים הטובים לבית שלו בעזרת

אשתו שהסתירה חבילות בדים מתחת לעבאיה שלה. הם מכרו בהסתר את הבדים והביאו לנו את הכסף.

הבן שלהם הגיע לשדה התעופה להיפרד מאיתנו.

כשעלינו לארץ היה להוריי קשה ללמוד עברית, ולכן התלוויתי לאבי בכל פעם

שנוזק לעזרה בסידורים הרבים.

עבדתי בתעשייה אווירית ולרוב עבדתי בשבת. הוא ידע מאמא שאני עובד בשבת

ואף פעם לא העיר לי אישית, ואני מאוד הערכתי את זה. זה העיד על גדלות הנפש שלו.

אמא עזיזה

השם שלה אומר הכל, היא יקרה.

מזל טוב, נולדה בת חדשה במשפחה.

הילד שהמודיע על הולדת בת הדוד שלו, בסוף יתחתן עמה. היה זה אבי.

אבא בישר על לידתה של אמא וגם זכה בה. אמא היתה צעירה ממנו ב-12 שנה.

אבי חיכה 16 שנה ואז התחתן עמה. זה לא הפריע בכלל. שני האבות הם אחים,

אבא של אבא היה למדן גדול – מעלם, ואבא של אמא היה איש מסחר וחזן ראשי

בבית הכנסת.

לאבא היתה חנות בדים ואמא היתה עקרת בית ועזרה לפרנסת המשפחה בתפירת

ותיקון בגדים.

אמא היתה אמונה גם על ניהול הבית. המצב הכלכלי היה סביר ואמא ידעה לכלכל

את הבית בצורה טובה.

לאחר כשנה נולד להם בן בכור – שמחה גדולה מאוד. כשנולד לכלה הצעירה בן,

עזיז-יחזקאל, זה שינה את המעמד שלה, אבל השמחה לא נמשכה הרבה זמן:

עברו חודשים ושנים ואמא לא נכנסת להריון שוב.

כל הגיסות שלה חוגגות כל הזמן את הולדת צאצאיהן והיא נשארת עם ילד אחד.

ילדים זה שמחה לכל המשפחה, אבל אמי לא הצליחה להיכנס להריון יותר.

גרנו בעיר קטנה שלא היו בה שירותי רפואה מתקדמים, לכן היתה אמי חייבת

להגיע לעיר הבירה, בגדד, שם יש בתי חולים ורופאים, בעיקר אנגלים, מומחים

לבעיות פוריות.

כל נסיעה כזאת גבתה הון שלא תמיד היה נמצא.

לשמחתה, הרופאים קבעו שהיא בריאה לחלוטין ואין כל סיבה שלא תיכנס

להריון. לכן התסכול גבר והריבים והמתחים בין אבא ואימא רבו מאוד.

כל השנים האלו היה לאמי דין ודברים עם אבי.

תמיד הגיעו לסיפור של רחל שהיא היחידה ללא ילדים ומסביב לה, לאה אחותה

והפילגשות ילדו כל הזמן, כך הרגישה אמי.

שמעתי ממנה שכאשר הייתה רואה חתולה עם בטן גדולה היה מציף אותה רגש עז של קינאה בחתולה ההריונית והמאושרת.

אבי תמיד הרגיע אותה ודיבר על לבה; אמר לה שהיא חייבת להירגע ואולי העצבים והציפיות מובילים לחוסר ההיריון.

היא חייבת להירגע ולקוות לטוב.

אני נולדתי אחרי עשור של בצורת בהיריון.

כשנולדתי, השמחה הייתה רבה. אף פעם לא שכחו אמי ואבי את עשר השנים הקשות הללו. מבחינתם, היה זה עשור אבוד עד שאני נולדתי ואחרי שנתיים נולדה לי אחות.

קראו לי נסים, על שם סבי מצד אבא. אמא נתנה לי שם חיבה, "נסמי" – הנשמה שלי.

כל נשיקה שקיבלתי היתה מלווה תמיד בחיבוק חזק, כאילו היא נשמה דרכי. זה נתן לה פורקן על השנים הקשות שבהן רוותה מאמצים להיכנס להיריון.

אחרי שנתיים נולדה לי אחות, אבל היחס של אמא אלי היה תמיד שונה.

גם סבתי פינקה אותי במיוחד כי אני הבן של הבת שלה שנולד אחרי עשור.

כשחליתי היתה אמי פוקדת את מיטתי כל כמה דקות, נוגעת בי לבדוק את החום. כששאלה לשלומי תמיד עניתי שהכל בסדר ואני מרגיש טוב, וזה הרגיז אותה, שאני עובד עליה.

כל יום חמישי, כשהדליקה תנור לאפיית פיתות, היה תפקידי להוריד קרשים מהגג כדי להדליק את התנור. כשמלאו לי שש ובן דודי הגיע כדי לקחת אותי לבית הספר היא לא הסכימה וטענה שאני צעיר מדי.

"הוא ילך לבית הספר בשנה הבאה", אמרה.

התחלתי לבכות שאני כבר גדול ואני רוצה ללכת לבית הספר. אחרי שכנועיו של בן דודי ובכיי היא הסכימה.

האהבה המוזגמת של אמא אלי גרמה לאחותי לקנא בי ובמשך כל החיים זה גרם למתחים. אמא יש רק אחת – אבל ילדים יש כמה.

בבית, כל יום אמא שאלה את אבא מה לבשל היום. תמיד הכינה מאכלים שהוא אוהב. אבא היה מגיע בצהריים מהחנות והיו יושבים ביחד לאכול מהמטעמים הטובים שהכינה.

היתה ביניהם הרמונה מושלמת וכבוד הדדי וכל אחד ידע את תפקידו במשפחה. אבא הביא לאמא את הפדיון מהחנות והיא כלכלה את הבית. היא לא למדה בבית ספר אבל אף סוחר, ירקן או בעל מכולת לא הצליח לרמות אותה וידעה לעשות חשבונות בעל פה מצוין.

היא ידעה תמיד לקנות את כל צרכי הבית בצורה חסכונית וטובה. אמי היתה הגזבר בבית.

כשההכנסות בעבודתו של אבא קטנו והיה צריך גם לשלוח כסף לאחי שגר בעיר אחרת בגלל הוצאותיו הרבות, היא החליטה לעזור בפרנסה, קנתה מכונת תפירה שמסובבים ביד כי מכונה עם סיבוב ברגל עלתה הרבה יותר.

הרבה הסתכלתי על אמא שלי כאשר תפרה במכונת התפירה.

ביד שמאל סובבה את המכונה וביד השנייה הכניסה את הבד מתחת למחט ותפרה. זה היה ממש מעשה לוליינות.

המרץ והרצון להצליח דרבנו אותה וככה למדה לתפור.

העבודה נמשכה כל שעה משעות היום ואם הייתה עבודה דחופה – לא הלכה לישון עד שהבגד או התיקון יהיו מוכנים.

השכנים שמעו על תופרת חדשה, בהתחלה היססו להביא בגדים לתיקון, אבל ראו שהיא למדה מהר מאוד וכל התפירות היו טובות.

היא התחילה לתפור שמלות לילדות של השכנים וגם אחותי זכתה כל פעם לשמלה חדשה. אז עכשיו עבדה קשה מאוד, עם בית נקי ומצוחצח, שני ילדים ועבודת תפירה יצרנית וזה נתן לה סיפוק גדול.

"אשת חיל מי ימצא"?

מכתב לאמא עזיזה

סבתי וסבי נתנו לך את השם הזה: עזיזה – יקרה. את נולדת אחרי כמה בנים. היית יקרה להם וגם לי. יקרה מאוד.

מהילדים שלך נשארתי רק אני. תרח זקן בן שמונים ושלוש וחצי. את אחי יחזקאל איבדת כשהוא בן 29 שנים בצער רב מאוד בתאונה בבית אחרי מכת שמש.

אחותי אסתר נפטרה לפני שנתיים, לצערי הרב, תוך כדי ניתוק של הרבה שנים בין משפחותינו. גם את אבא איבדנו בתאונה מחרידה בדריסה על ידי אוטובוס. מפעם לפעם לשמחתי אני חולם עלייך במלא יופיך. עם חליפת שני חלקים בצבע נהדר של צהוב כתום. אף על פי שעברו 36 שנים את צרובה בזיכרוני בצורה חזקה מאוד.

אני בטוח שהיית מתגאה במשפחתי הנפלאה עם שלוש בנותיי ושמונה נכדיי. הנכדה המקסימה רז כבר נשואה לאסף.

התחתנתי בדירת שני החדרים שגרת בה עם אבא. את אמרת שאני וכלתי נקבל חדר ואת ואבא בחדר השני. עד כמה שזה לא פשוט להכניס עוד משפחה לדירת שני חדרים, עם מטבח ושירותים משותפים, ידעתם להסתדר איתנו. במטבח את שלטת עם המאכלים הטעימים. כשאוהבים מסתדרים. אחרי שנה וחצי נולדה ענת הבכורה שלי וזה היה כיף לכולם. עברנו לדירה שלנו. יש לאשתי תקווה ולי קשרי אהבה עם הבנות והנכדים, וגם היחסים ביניהם נפלאים.

אנחנו בקשר טוב וכלנו גרים באזור המרכז במרחקים קטנים זה מזה. אמא יקרה, אשתי תקווה יוצרת מאכלים עיראקיים וזה תמיד מזכיר את הבישולים הנפלאים שלך. הבנות, החתנים וגם כל הנכדים אוהבים את האוכל הזה. כל הדברים שאני כותב יגיעו לכל בני המשפחה בכדי שיקירו ויוקירו אותך ואת אבא, על דרך "והגדת לבניך/בנותיך".

בשנה האחרונה יש מחלה לא נעימה וכל הזמן טוענים שהיא מסוכנת דווקא
למבוגרים.
המבוגרים מסוגרים בבית, אבל יש אור בקצה המנהרה ומקווים שיגיע חיסון
למגפה הזאת.
ננה שלי, המכתב הזה לא יגיע אליך אבל מחשבותיי כן יגיעו.

אמא עזיזה

אחי היקר מאוד

כשנולדתי, אחי היה כבר בן 10.
הוא היה בכור המשפחה, שמחה גדולה מאוד.
הוא נולד במלאת שנה לנישואי הורי וזכה לאהבה רבה.
לאחר עשר שנים קשות נולדתי אני ואחרי שנתיים נולדה לי אחות.
כשמלאו לאחי 16 הוא נאלץ לנסוע לעיר מחוז רחוקה כי בעיר שלנו לא היה תיכון.
הוא הגיע הביתה רק בחופשות. הפרש הגילים בינינו מאוד הפריע לי כי לא כל
הזמן הוא לא היה בבית.
אהבתי אותו מאוד כאח גדול והערצתי אותו על עקשנותו לנסוע לעיר אחרת.
כשסיים את התיכון נרשם לאוניברסיטה בבגדד ונתקבל ללימודים לשם תעודת
הוראה במקצועות מתימטיקה והנדסה.
הוא חי בבגדד עם הוצאות גדולות ועבד קשה לכסות את עלויות הלימודים
והמחייה. הוריי לא יכלו לעזור לו הרבה אבל הוא היווה גאווה גדולה למשפחה.

אחי - יחזקאל - עזיז

הסבים שלי

הסבא הראשון, נסים, שאני קרוי על שמו, נפטר כחמש שנים לפני שנולדתי. הוא סבי מצד אבי, הוא נקרא בחיים "מועלם" – מלמד, ידען בתורה ובזוהר. הוא היה גם מורה, מוהל ושוחט, אני זכיתי לראות סטים שלמים של סכיני שחיטה שאימא שלי השתמשה בהם במטבח. היו הרבה מאוד ספרים של זוהר ופרושי תנ"ך.

היום הייתי מתמוגג לעיין בספרים שלו ולראות את חוכמתו והידע שלו בתורת הנסתר.

אימא סיפרה שהוא היה קורא בזוהר ועיניו דומעות: "טוב לאדם שיראה דברים בחיים ועדיף שלא יראה. כפי הנראה חזה דברים שליליים שיהיו בעולם. אני גאה שאני נושא את שמו ואת שם המשפחה שהוא ייסד. הסבא השני שהאבא של אמי, יוסף. שני הסבים היו אחים. סבא יוסף היה גם הוא ידען בתורה ששימש כחזן ראשי בבית בכנסת. אבל היה לו גם חוש מסחרי מאוד מפותח.

הוא היה יבואן ראשי של בדים. כנכדים קטנים היינו מקפצים על אריזות הבדים במחסן הסחורות.

סבתי מזל, שהיא אמא של אמי, היתה רעייתו השנייה. אשתו הראשונה נפטרה לאחר הולדת שלושה ילדים.

אהבתי אותה מאד והיא מאוד פינקה אותי, מאחר ונולדתי לאחר עשור של נסיונות של אמי להיכנס להריון.

סבתא היתה שותפה לדאגות של אמא שהיא לא נכנסת להריון עד שנכנסה איתי. זה הסב שמחה גדולה לסבתא מזל לראות אותי ולפנק אותי במאפים וממתקים. כמו אמי היא קראה לי נסמי.

היה לו בית גדול בן שתי קומות ומרתף וחצר פנימית. הבנים המשיכו לגור בבית לאחר שהתחתנו עם הנשים והילדים שנולדו להם והבנות עברו עם הבעלים לבתים נפרדים.

בתקופה שלפני פסח כבר היה בחצר כבש צעיר מוכן לשחיטה ולאחר שחיטתו חולק לכל המשפחה.

בבית הכנסת שבעיר הינדיה שמעתי את קולו הערב ומאוד התרגשתי.

סבי וסבתי עלו לארץ עם אחד הדודים וגרו קרוב אלינו ברמת גן ובאו לבקר הרבה. לבתי הבכורה ענת הוספתי את השם מזל.

בגיל 14, אחרי שעברתי לקיבוץ מבלי לחגוג בר מצווה, באתי אליו בחופשה הראשונה והוא לימד אותי הנחת תפילין וקושיות בהלכה.

הרבה דברים הייתי שואל אותו והוא כיבד אותי ושמח שאני אוהב לדעת דברים ביהדות.

זכות גדולה לראות סבא וסבתא לעתים קרובות וליהנות מחברתם.

הבית והחצר של סבא וסבתא

מה שומעים? געיה של גדי. אני נכנס במבוא הארוך עד החצר הגדולה של הבית.

יש שתי קומות עם חצר מרובעת גדולה.

זה הגדי שעוד כמה ימים יגיע השוחט לשחוט אותו לכבוד חג הפסח.

הבית הגדול הזה עם שתי הקומות והחצר המרובעת הגדולה הוא של סבא וסבתא,

ההורים של אמא שלי, האחים של אמא עם הכלות והילדים שנולדים – כולם גרים

כאן.

אמא שלי היא היחידה שלאחר שהתחתנה עברה עם אבי לבית אחר בשכונה.

באמצע החצר עץ דקל גדול. כל שנה אנחנו נהנים מהתמרים המשובחים.

לידו נבנתה סוכה גדולה לכל המשפחה שמתרבה. בכל הזדמנות אני בא לכאן

לשחק עם ילדי הדודים שלי שגרים כאן.

בחגים פורשים מפות על השולחנות וכולנו חוגגים.

בראש השולחן סבי המכובד שהיה חזן בבית הכנסת עם קול ערב מאוד.

הדודים הצעירים שעברו לבגדד באים לבקר עם הכלות שלהם.

במשך השנה החצר היא מקום מצוין למשחקים שונים.

כבר עברו הרבה שנים ועדיין אני חולם על הבית המיוחד שהיה עם החצר.

אני יכול ממש לתאר אותו בפרוטרוט.

זיכרונות טובים נשארים כל הזמן.

שולחן שבת עם הרבה דאגות

לערב שבת מחכים כל השבוע. אבא שלי עומד ומקדש על היין אחרי ששולחן השבת ערוך ומוכן במאכלים נהדרים שאמא הכינה, מאכלים שונים מכל השבוע. השולחן מכוסה במפה יפה שאמי רקמה, עם פרחים צבעוניים ופסוקים לברכה בשבת. בערב ההוא חיכינו שאבא יחזור מבית הכנסת. הוא נכנס לבית עם פנים חיוורות. נבהלנו נורא. הוא התחיל לדבר שהמצב מאוד קשה ושיש שני דברים מאוד מסוכנים. אחד יותר גרוע מהשני. הראשון הוא שהערב הוקמה מדינה ליהודים, אבל הרדיו משדר שירים לאומיים ותוכנית של שבע מדינות ערב שפולשות למדינה הדמיונית שיסדו היהודים. "עכשיו האנגלים שהגנו על היהודים יצאו כולם מפלסטין, והיהודים לא יחזיקו מעמד בכלל", אמר אבא. "וכאן הבעיה היא שלנו", המשיך אבא. "איך יתנהגו התושבים של עירק כלפי היהודים בעיראק? בטוח על כל הרוג עיראקי הם יתנקמו בנו. הבעיה השנייה היא הגאות של נהר הפרת, השנה יש זרימה עצומה של מים שוצפים בנהר, שומעים את נהמת המים בכל העיר. יש סכנה מוחשית להצפת הינדיה. התארגנו קבוצות גדולות מתושבי העיר וממלאים כל הזמן שקי חול בכדי לחזק את גדות הנהר". נשארנו המומים ולא יודעים מה יותר מסוכן דבר אחד גרוע ממשנהו. אבי קידש על היין ואמר ברכת שהחינו לכבוד הקמת מדינה לעם היהודי. "יש לצפות שהפרת לא יציף את העיר בעזרת העבודה של התושבים שמחזקים את גדות הנהר", אמר. נשאנו תפילה שלא יתגשמו כל רצונות הערבים למחיקת מדינת היהודים ושניצל. כל האוכל שהכינה אמא נשאר על השולחן ואבי לקח ספר תהילים והתפלל שהצרות יעברו. בסופו של דבר החיילים העיראקים שחזרו מהמלחמה סיפרו על גבורת היהודים ועל הבנות היהודיות שנלחמו בגבורה לצד הגברים. והנהר? הנהר פרץ בשטח גדול של מטעי תמרים, וכל הקיץ דגנו דגים ושחינו באגם שנוצר.

התמר והנהר שבהינדיה

על העיר שנולדתי בה בעיראק חלמתי עד לא מזמן כמעט כל שבוע. אני יכול לצייר אותה ממש, את בית הספר, השוק ונהר הפרת שמשתנה בעונות השנה, אלו זיכרונות חלום.

בימי שבת אחרי הצהריים הייתי הולך עם אבא שלי לטייל ליד נהר הפרת או בפרדסי התמרים.

גרנו בעיר קטנה במרכז עיראק שהיו בה כ-30 אלף תושבים וכ-400 יהודים.

לא היה בית ספר יהודי וילדי היהודים למדו בבית ספר עממי ממלכתי.

בכל כיתה היועד חמישה ילדים יהודים. מסביב לעיר היו כפרים חקלאיים.

החקלאים הם קנו מצרכים מהשוק שבעיר ומכרו את התוצרת החקלאית בשוק

הירקות והפירות בעיר שלנו. לכן היו הרבה מטעים של עצי פרי ובעיקר תמרים.

יש הרבה סוגי תמרים, אבל עיקר התמרים שהיו במטעים היו סוג תמרים קטנים, מאוד עסיסיים ומאוד מתוקים.

בחודשי הקיץ, בזמן הגדיד, הורידו הכפריים את אשכולות התמרים והעמיסו

אותם בעזרת סלים שעשויים מכפות תמרים על גבי חמורים. וכך היינו רואים

שיירות של חמורים עמוסי תמרים בדרך לעיר, והתמרים נופלים על הרצפה מגודש הסלים.

בכל חלקי עץ התמר היו משתמשים: מהכפות הכינו סלים ומחצלות; את הפסולת סחטו ונתנו לבעלי חיים – מזון מעולה.

כשלא הלכנו לפרדסים הלכנו לנהר, שגרנו לגדותיו. נהר הפרת הוא נהר ארוך

מאוד שמתחיל בהרים מושלגים בטורקיה, חוצה את כל עיראק ובסוף מתחבר עם נהר החידקל עד המפרץ הפרסי.

יש בו דגה עצומה, בחלקה דגים בגודל של יותר ממטר.

בזמן הגאות בימי האביב הפרת היה מתרחב מאוד והרעש של המים השוצפים היה נשמע למרחקים.

בקיץ היה הנהר מצטמצם מאוד והמים יורדים ממש לקניון עמוק ונוח שאפשר לשחות בו.

בשנים מסוימות היה הפרת עולה על גדותיו ותושבי העיר ערמו שקי חול על גדות הנהר בכדי להגן מהצפה. פעם אחת, אני זוכר, ניצלה העיר מהצפה אבל מטעי התמרים לא.

הנהר חצה את העיר. גשר ארוך שהיה בנוי מדוברות שמתפרקות חיבר בין גדותיו ופעמיים ביום היו פותחים אותו למעבר ספינות.

*

זה היה ביום אביבי בעת חופשה מהלימודים של כיתה ד'. שיחקנו כמה ילדים בשכונה. אחד הילדים סיפר שבצד השני של העיר צדו חזיר, ולראות חזיר, אפילו מת, זאת חוויה שלא כדאי להחמיצה. כדי להגיע למטעי התמרים ולראות את החזיר שניצוד חייבים היינו לחצות את הגשר ארוך שעל נהר הפרת. הגשר היה מתנדנד וחייבים היינו להיזהר בכדי לא ליפול לנהר הגדול. קרו מקרים שאנשים נפלו למים. בעונה הזאת של האביב הייתה גאות גדולה. קבוצת ילדים החליטה ללכת לצד השני של העיר. חלק מהילדים אמרו שזה מסוכן והם לא מצטרפים למסע המעניין. אני קפצתי על המציאה, במיוחד מאחר ושני ילדים גדולים ממני אמרו שאין סכנה ואנחנו ניזהר במעבר הגשר.

הגענו לגשר, ולשמחתנו הוא לא היה מפורק ועברנו אותו בשלום. הלכנו על הגשר שמתנדנד ושמענו את רעש המים החומים והשוצפים. המעבר על הגשר בזמן הגאות הגדולה היה חוויה מטלטלת. הגענו למטעי התמרים. שאלנו עוברים ושבים על החזיר שניצוד ואף אחד לא שמע ולא ידע. הלכנו לצד ימין לתוך המטע ואז חזרנו לצד שמאל – אין חזיר ואין ציידים. בעונה הזאת היו עצי התמר מלאים אשכולות תמרים ירוקים וצהובים שעדיין לא הבשילו. על כל עץ היו אשכולות עמוסים לעייפה בתמרים, זה כאילו עטו לו כתר לכבוד ולתפארת. לאחר שלא מצאנו את החזיר התחלנו לשחק בן עצי התמר. אחרי כשעתיים החלטנו לחזור הביתה לצד השני של העיר. לדאבוננו, בדיוק הגשר היה מפורק וחייבים היינו להמתין עד שיחברו אותו ואז ניתן יהיה לעבור.

עמדנו וראינו ספינות דיג ומשא שעברו ושינעו סחורה לאורך הנהר. בכל הזמן הזה כבר קיננה בראש שלי דאגה רבה להוריי. כבר עברו כמה שעות שלא ראו אותי ולא ידעו היכן אני נמצא.

לאחר יותר משעה התחברו הדוברות וניתן היה לעבור. עברנו במהירות רבה בכדי לחזור הביתה.

הילדים כבר דיברו על זה שעשינו מעשה רע מאוד שעברנו לצד השני של העיר דרך הגשר הארוך ושנעדרנו מהבית להרבה זמן.

כל ילד חשב מה מצפה לו בבית ואיזו קבלת פנים יקבל.

אמא שלי דאגה מאוד וכאשר הגיע אבא שלי לארוחת צהריים סיפרה לו שאני נעדר כבר כמה שעות והיא אינה יודעת היכן אני נמצא. אבא התחיל להסתובב בין הקרובים והחברים לחפש אותי.

בכמה בתים אמרו לאבא שגם הבנים שלהם נעדרים והם אובדי עצות והם מודאגים מאוד ולא יודעים מה לעשות.

הגעתי קרוב לבית, ומרחוק ראיתי את אמא עומדת בדלת הבית ובוכה. כשקלטה אותי היא רצה לקראתי ובתוך הצעקות חיבקה אותי ונשקה אותי כאילו חזרתי מהעולם הבא. אמא ידעה שאבא לא יעבור על זה בשקט. הוא צרח עלי ואמר שאני ילד ללא חינוך שעושה מעשים גרועים מאוד. מבלי שהספקתי לענות חטפתי שתי סטירות מצלצלות שהשאירו עלי סימן לאורך זמן.

אמא ניסתה להגן עלי ואמרה לאבא: "העיקר שהבן שלנו חזר בשלום".

כל אותו זמן שאלו אותי: "איפה היית? איפה נעלמת?" ואני, בתוך הבכי הגדול שלי, בקושי יכולתי לענות. אמא חיבקה אותי ואמרה לאבא שלי שיישב לאכול, אבל לאבא לא היה תאבון בגלל המעשה שלי, אכל מעט מאוד והלך לחנות הבגדים שלנו. לאחר שנרגעתי קצת אמא רצתה לדעת את כל הפרטים וכל הזמן אמרה לי שהיא לא מאמינה שאני עושה דברים כאלו, זה לא מתאים למשפחה שלנו.

אבא שלי לא דיבר עמי כמה ימים.

הייתי עצוב, אבל בליבי לא כעסתי עליו. מאוד הצטערתי על המעשה הפזיז שלי. כאב לי על הצער שגרמתי להוריי.

גשר הדוברות על נהר הפרת בעיר טוורייג'

כלשי התרידה בביסיר אבשר יזאיר מן תוּסל טוּוּרִיג' מאַתְּל חאיר
 כל מה שתחפּוֹץ יתגשם, חייך אורח, כשתגיע לטוּוּרִיג' הכול מוכן

תלמיד חכם

כשמלאו לי שש, בן דודי משה, שגדול ממני בחמש שנים, הגיע ביום הראשון של שנת הלימודים וביקש מאמי לרשום אותי לכיתה א'.

אמא שלי אמרה: "לא. נסים לא ילך השנה. הוא ילך בשנה הבאה. הוא צעיר

מדיי". לא האמנתי. כל הזמן חשבתי על היום הראשון בבית הספר.

מה עושה ילד בן שש? התחלתי לבכות, "אני כן הולך! אני כבר גדול!"

"נסים כן גדול", אמר משה. "הוא יסתדר טוב בבית הספר". אמא נבהלה מהבכי

שלי ובסוף הסכימה שמשה ירשום אותי.

איזה כיף היה לי ללמוד דברים חדשים.

בניגוד להרבה ילדים, מאוד אהבתי ללכת לבית הספר. בית הספר זה ידע וחברים.

בכיתה היו בדרך כלל שלושה או ארבעה ילדים יהודים. הרבה פעמים הייתי מגיע

הביתה, עושה שיעורים ואחר כך הולך לבית של ילדים אחרים בכדי לעזור להם

בשיעורים.

את שיעורי היסטוריה והגאוגרפיה מאוד לא אהבתי כי היה צריך לזכור בלי סוף

נתונים, אבל בחשבון והנדסה לא היה צריך לזכור כלום ורק להבין את עיקר

התרגיל וזה הספיק.

גם בחג הפורים הלכתי לבית הספר, ואחרי בית הספר הייתי הולך להביא משלוח

מנות של מאפים וממתקים לקרובים ולשכנים שלנו.

יום החופש היה ביום שישי, אז הייתי הולך לחנות של אבא שלי שהייתה באמצע

השוק. ליד החנות היה בית קפה גדול, שמן הרדיו שבו בקעו קריאות קוראן.

לפעמים הייתי הולך עם אבא שלי לשבת בבית קפה והיינו פוגשים חיילים

עיראקים שחזרו מהמלחמה בארץ ישראל וכולם רצו לשמוע מהם סיפורים

מהמלחמה.

הם תמיד היו מספרים על התעוזה של הבנות היהודיות שהחזיקו נשק ולבשו

מכנסיים קצרים ונלחמו בעוז, הם אמרו שהן בטח שדות.

כשנסענו לבגדד אהבתי לשבת ליד החלון, מתחרה בעצמי בכדי לקרוא מהר את כל

השלטים על החנויות בזמן הנסיעה.

בכיתה ג' ישב לידי ילד מוסלמי מאוד נחמד ונהיינו חברים, בחופשת הקיץ הלך עם משפחתו לשוט בפרת. קרה אסון, והחבר שלי טבע. עד היום אני זוכר אותו שוכב בטנדר עם רגל גלויה.

בכיתה ה' התחלתי ללמוד אנגלית. כל חודש היה מבחן נושא פרסים. הפרס הראשון היה מילון עם הקדשה של המורה; הפרס השני – חבילת שוקולד. היה יום חם, בהפסקה זלג לי דם מהאף. עמדתי ליד קיר עם הראש מוטה לאחור, מרחוק שמעתי ילד צועק: "נסים! אתה ראשון במבחן באנגלית! קיבלת מילון!" טקס הפרס נערך בכיתה והכל מחאו לי כפיים. המילון היה בשימוש והגיע איתי לארץ, אז אבד לי.

בחדר של המנהל היה שעון קיר גדול. אחר הצהריים היינו באים לבית הספר לשחק, וכשילדים שאלו לשעה, קראתי להם את השעון עם הספרות הלטיניות. אף פעם לא היה לי שעון עם ספרות רגילות. הסקרנות היתה ונותרה בי למן היום הראשון ללימודים.

חפץ יקר

הוא שמור אצלי כבר שבעה עשורים. אני חושב עליו והוא משמש אותי עד היום.

בכיתה ד' קרא לי המורה. "תשמע נסים, אני ראיתי שאתה יודע לצייר יפה, יש משימה חשובה – להכין דגלים של המדינה שלנו עיראק לכבוד יום הולדת של המלך פייסל ירום הודו.

אומנם אתה יהודי, אבל אני החלטתי שאתה תעשה עבודה טובה. במשך כשבועיים אתה משוחרר מלימודים בכיתה ותהיה עם ילדים נבחרים שיכינו דגלונים מנייר צבעוני שנחלק לכל ילדי בית הספר". נקבע מקום, והגיעו עשרה ילדים להכין דגלונים צבעוניים. בדגל היו ארבעה פסים וטרפז, ושני כוכבים בני שבעה קודקודים. כל קבוצת ילדים גזרה צורה מסוימת, כולם ניסו לגזור גם כוכבים אבל לא יצא להם כוכב יפה. אצלי, אחרי כמה ניסיונות, יצאו לי כוכבים יפים. הילדים לא ויתרו והמשיכו לנסות ולא הצליחו. הם התחילו להגיד לי: "אתה יהודי שעושה כוכבים של שבע ואם תלך לישראל תהיה מומחה לכוכבים של שש..." את זה אמרו בליווי קללה עסיסית. ככה היה במשך כמה שנים. כל פעם נידבו אותי לעשות כוכבים לדגל העיראקי. שמחתי על המחמאות של הילדים אבל חשבתי שיגיע היום ואני אגשים את מה שהם איחלו לי.

בכל היצירות שלי מאז יש מגן דוד לתפארת. יצרתי שעון עם מגן דוד עם שישה סהרונים כדי להשלים סוף סוף את האסלם עם היהדות. וכך הברכה של הילדים מתגשמת כל הזמן בגאווה רבה.

1921-1959 – 2 כוכבים של 7 (14 מחזות)

עתיקות בבל

הייתי בכיתה ד'. המורה אמר שצריך להתכונן לטיול השנתי שייארך שלושה ימים. "דעו לכם שזה מקום עתיק, אבל עם היסטוריה גדולה, אנחנו נלמד על המקום הזה במשך שבועיים ולאחר הטיול המרשים כל אחד יכתוב חיבור על התרשמותו מהמקום המיוחד".

כל הכיתה צעקה: "לאן?"

"עתיקות בבל", אמר המורה. כבר קראנו על בבל בספרי קריאה.

המורה חילק את הכיתה לזוגות, כל זוג בבית יכין מידע על העתיקות של הממלכה הבבלית. בבל נבנתה על נהר הפרת, על אותו נהר שכנה העיר הינדיה שגרת בה.

אני ובן זוגי הכנו על קרטון דגמים של הפסלים והעתיקות של בבל.

המורה עשה תערוכה של כל עבודות התלמידים – ממש חגיגה.

שבוע לפני הטיול הודיעה לי אמא: "אנחנו לא נאפשר לך לנסוע לטיול. אנחנו דואגים לך. זה טיול של שלושה ימים. ויש גם את עניין הכשרות, מה תאכל כל הטיול? לא, אתה לא תצא לטיול".

כל תחינותיי לא נענו. לא יצאתי לטיול. עד היום, אני לא קולט איך הסכמתי ולא מרדתי ממש.

אחר כך קיבלתי מכמה ילדים תמונות של עתיקות בבל.

הייתי פטור מלכתוב חיבור על מקום שלא ראיתי לדאבוני.

שנים עוד חלמתי על אפשרות לנסוע לעיראק לטיול ולראות מה שהפסדתי.

אחרי כמה זמן מרדתי בהוריי. נסעתי עם ילד מוסלמי לעיר קרבלה, שם קבורים עלי וחסיין, מייסדי הזרם השיעי באסלאם, ולכאן מגיעים מאמינים שיעים מאיראן.

השמועות אמרו שיהודי לא יצא חי מכאן, אבל החבר המוסלמי מהכיתה שלי אמר: "אל תפחד, אתה מדבר ערבית כמו כולם ואתה בשבילי כמו מוסלמי". המקום המה אנשים.

הלכנו לראות את הקברים של מייסדי האסלאם השיעי. זה היה מרשים.

הלב שלי דפק חזק אבל המסגד הגדול והמרשים, שהמון צובא עליו, הותיר בי רושם עז עם עיצובי הפסוקים מהקוראן.
הנסיעה המיוחדת היתה ללא ידיעת ההורים.
הם לא האמינו שעשיתי מעשה כל כך מסוכן.
שוב חטפתי כמה סטירות מאבא שלי אבל הפעם זה היה שווה.

יונת בית

יוני בית ליוו אותי מילדותי, זכר ונקבה בנו קן בקצה עמוד גבוה של המרפסת שלנו. כל פעם היו שתי ביצים. דגרו, דגרו, כל פעם הייתי מניח כיסא בכדי לראות את האפרוחים.

כל היום "קרוו, קרוו", התווכחו ביניהם, פחדו שאני אקח את האפרוחים, אבל איך אני יכול להבטיח להם שאני לא אקח ולא אפגע בהם? הייתי זורק להם גרעינים של אבטיח, קפצו לרצפה אכלו מהר ועפו לקן להאכיל את האפרוחים, אכלו בתאבון שניהם.

מסביב לבית עפו כל הזמן יונים בצבעים שונים. אלינו תמיד באו רק היונים האפורות. הייתי מתבונן בהן ומדמיין אותן משוחחות: "הצבע שלנו אפור עם פסים שחורים, מה אתה אומר, זה צבע מקסים, נכון? כך לא יצודו אותנו בגלל הצבעים שלנו", כך הזכר עודד את הנקבה. "אני רוצה כל הזמן רק להטיל ביצים ושנינו נגדל את הגוזלים ונעזור להם לעוף כשהיו מוכנים..."

"בבית הזה גרים אנשים נחמדים והילד הזה לא מזיק לנו ורק נותן לנו גרעיני אבטיח ואוהב להסתכל עלינו".

"לא נעים מהלשלת שלנו שנופלת למטה, הילד הנחמד מנקה כל הזמן. היום יום נאה והגוזלים כבר עפו, יפה שהבאת כמה זרדים חדשים ויש לנו קן מסודר.

בוא נתעופף קצת רחוק ונראה את כל העיר, אני יודעת היכן יש מקווה מים, לא נעוף ביחד.

אתה תעוף לכוון השמש ואני לכיוון השני. נשים לב לחיות גדולות שלא יטרפו אותנו, אני אוכל הרבה גרגירים בכדי שאטיל ביצים גדולות ויפות. אולי בשבוע הבא אטיל 2 ביצים ונדגור ביחד, פעם אני ופעם אתה". "כמה כיף שאנחנו לא יונים לבנות, ללבנות קוראים 'יונת שלום', מה שלום ומה בטיח? רוצים רק לגדל גוזלים ושיתחילו לעוף, הוא לא יתפוס אותם, נכון?"

השכנים

בילדותי היו שני סוגי שכנים : השכנים שאהבתי, שהם התלמידים שלמדתי איתם באותה כיתה. בכל כיתה היו רק שניים או שלושה תלמידים יהודים, השאר היו ערבים.

הלימודים נמשכו בבוקר ואחרי צהריים, עם הפסקה של שתיים לארוחת צהריים בבית. היינו הולכים ביחד הביתה וקובעים הליכה חזרה לבית הספר. היו כמה ילדים שהתקשו בלימודים, בעיקר בחשבון, ובסוף היום הייתי מכין שיעורי בית במהירות ואז הלכתי לילדים החברים ועזרתי להם להכין את שיעורי הבית.

ההורים שלהם מאוד העריכו את העזרה שלי ותמיד כיבדו אותי בפירות וממתקים.

בשביעי של פסח היו מביאים לנו פיתות עיראקיות עם גבינות וחמאה. השכנים הנוספים היו שכנים של אמא שלי. במשך הקיץ הארוך, כשהיינו ישנים על הגג, היו השכנות, חברותיה של אמא, מרכלות עימה, וכך הידיעות של שאר השכנים הגיעו במהירות עד אלינו בלילות הקיץ החמים. לאורך כל שנותינו בעיראק ידענו שכנים טובים.

היו אפילו כאלה שסיכנו עצמם למעננו, כמו למשל השכן המוסלמי הטוב. בשנת 1950 ברחו הרבה יהודים מעיראק. הם היו משחדים חיילים ושוטרים ובעזרת מבריחים עברו לאיראן מהעיר בצרה שבדרום עיראק.

הממשלה העיראקית הבינה שהיא יכולה להרוויח מעזיבת היהודים. היא תוכל להחרים את כל אלו שיירשמו לעזיבת עיראק. חוקק חוק שמתיר ליהודים להירשם ולעזוב את עיראק.

יהודים רבים נרשמו ואחרי זמן יצא צו שכל הנרשמים יוחרם רכושם ויוכלו לקחת עימם רק מזוודה אחת. כל חשבונות הבנק וכל הכספים הוחרמו. לא הייתה אפשרות למכור בתים ורכוש.

אני ומשפחתי גרנו בעיר קטנה ואחי שהיה בבגדד רשם אותנו בבגדד ולא בעיר שלנו הינדיה.

לשלטונות לקח כמה ימים לאתר את היהודים שנרשמו בערים אחרות ולא בעיר שלהם.

חששנו שיחרומו את כל תכולת החנות לבדים יקרים של אבי.

בחנות הסמוכה לו מכר מוסלמי עקאל שמניחים על הראש עם הכפייה. השכן, שהיה מיודד עם משפחתי, הבין שהמצב חמור ושנחנו נפסיד את כל רכושנו. הוא הציע לאבי שאשתו תיקח חבילות בדים יקרים מתחת לעבייה שהיא לובשת ותביא אותן לביתם. במשך כמה ימים הוצאו כל הבדים היקרים לבית השכן הטוב.

אחרי שבוע הגיעו פקידי ממשלה לחנות והחרומו אותה.

במשך שישה חודשים מכר השכן הטוב את הבדים והביא את הכסף אלינו הביתה. בנו למד עם אחי באוניברסיטה בבגדד והיה מאוד מיודד עמו. הוא נפרד מעמנו ליד המטוס בעלייה לארץ.

עזבנו את עיראק עם דרכון לכיוון אחד, ללא אפשרות חזרה.

כל השנים משפחתי הייתה מספרת על הערבי הטוב ואבי היה מתעצבן כשמישהו קילל או השמיץ ערבים, כי תמיד היו משפחות ערבים שאהבו יהודים וחיינו עימם בידדות רבה. הערבי השכן סיכן את משפחתו במעשה האציל שעשה.

עלייה – במעברות ובקיבוץ

בגיל 13 עליתי עם הוריי לארץ. את בר המצווה לא חגגתי בגלל ענייני ההגירה. הגענו ל"שער העלייה", מחנה ישן שהשאיר הצבא הבריטי. מבנים ארוכים עם גג עגול. משפחות גרות ביחד. פעמיים ביום הלכתי לקחת אוכל שחילקו במבנה מיוחד.

כל אחד קיבל לפי גודל המשפחה ולקח למשפחתו. לי כנער בער ללמוד את השפה החדשה. כל יום, כשהלכתי למחסן, שם חילקו שמיכות וציוד למשפחות שעוזבות את שער העלייה, היה מנהל המחסן סופר בקול רם את כמות הציוד לפי גודל המשפחה וכך למדתי להגיד מספרים בעברית והשמחה הייתה רבה. כאשר הגיעה משפחה גדולה למדתי יותר מספרים. שמחתי שיש לי משפחה גדולה, וכך למדתי עוד ועוד מספרים.

הסידור שנקבע למשפחתנו הוא משלוח לאחת העיירות בדרום. היה לנו ברור שזה סידור גרוע. אבא שלי ביקש והתעקש לנסוע לעיר "רמלה" ששם כבר היו לנו בני משפחה רבים. אחרי חודשיים, הגענו לרמלה ולא לדרום הארץ לעיירת פיתוח.

עיר אוהלים שחורים עם מיטות סוכנות מברזל ורצפה של חול ועוד חול. רמלה נחלקה לשני רבעים: הגטו והמעברות. בעיר העתיקה, שנבנתה לפני 1,200 שנה, גרו ערבים שברחו וגורשו במלחמת העצמאות, ורק מעטים נשארו בבתים בעיר. בבתים שהתפנו שיכנו עולים מבולגריה שהגיעו לפני העיראקים. לא סתם נקראה כך רמלה – "רמל" פירושו חול בערבית. כאן היו הרבה שטחי חולות ולכן ניתן היה לבנות מחנות אוהלים וצריפים.

לגור באוהל שחור עם רצפת חול לא היה תענוג גדול בכלל. גרתי עם משפחתי באוהל כשלושה חודשים ללא מסגרת לימודים. אבי, שהיה סוחר בדים ואחי בוגר אוניברסיטה, עבדו מעט בעבודות חקלאות. כל הגדרות של הפרדסים היו עצי סברס. בקיץ היו כל עצי הסברס מלאים פרי עגלגל ורוד בשל לאכילה.

מצאתי לוח עץ גדול וקשרתי בקצהו קופסת שימורים וכך היה לי כלי לקטיפת פרי הסברס.

הסברס היה מלא קוצים אבל איזו ברירה היתה לי? קילפתי בידיים ושמתי בקערה סברסים מקולפים.

סבבתי בין בתים שגרים בהם עולים יוצאי בולגריה שהגיעו לפנינו וצעקתי: "סברס! סברס!" והנשים יצאו לקנות. שלושה סברסים בשני גרושים.

אלה היו ימים עם הכנסה טובה, שמחתי לעזור בפרנסת המשפחה.

ומה עם הקוצים שתקועים באצבעות? האצבעות נשארו רחוקות אחת מהשנייה וכך לא חשתי בקוצים. סתם... ועוד איך מרגישים.

הבעיה שהכי הפריעה לי היא אי ידיעת העברית. חוסר תקשורת עם הסביבה הציקה לי. ניסיתי לדבר בכל הזדמנות.

כשאמא שלי שלחה אותי לקנות חצי קילו עגבניות, הסברתי למוכר מה אני רוצה ואחר כך שאלתי, "איך אומרים קילו עגבניות?" אז הוא צחק ואמר "פשוט קילו". עברית שפה קשה.

כשנודע לי שבן הדוד שלי צביקה הולך לקיבוץ ושם לומדים עברית התחלתי לנדנד להורים שלי שאני רוצה ללכת לקיבוץ.

הם כמובן לא הסכימו, מה פתאום תהיה רחוק מהבית? ומה זה קיבוץ? אבא של צביקה אמר להורים שלי שקיבוץ זה מקום טוב ויש שם נערים ונערות באותו גיל ולומדים הרבה דברים בעברית.

לאחר חילופי מכתבים עם בן הדוד שלי שבקיבוץ נאמר לי שצריך לעשות בדיקות רפואיות ולנסוע לעיר רחובות, עוד פעם היה צריך עברית! אבל עשיתי את זה ובעבור חודשיים ברמלה נחתי בקיבוץ משמר השרון.

בקיבוץ הייתה כבר חברת נוער שרובם יוצאי עירק, היה נער מאירן וכמה נערים מטורקיה.

דבר ראשון התנהל דיון בחברת הנוער על השם שלי. כמה נערים ניסו למצוא לי שם חדש – עברי, עד שהמדריכה הסבירה שהשם שלי הוא לגמרי עברי כי זה ריבוי של נס וכך נוצר נסים.

אני טענתי שאני בשום אופן לא אחליף את השם שלי כי זה שם של סבי שאני על שמו. הוא נפטר צעיר והיה עליו בכתבי הקודש, מומחה בספר הזוהר. כל פעם שהגיעו עוד נערים ונערות נפתח ויכוח חדש על השם שלהם והאם צריך לשנות אותו. אני נשארתי עם הנסים והנפלאות. חבורת הנוער נקראה "נוער ח'", היינו המחזור השמיני של נוער עולה בקיבוץ. למדנו ארבע שעות ועבדנו שלוש שעות. גרנו בצריפים גדולים, בכל צריף ארבעה נערים או ארבע נערות. גרנו באזור מיוחד עם כיתת לימוד ומועדון חברים והיינו נפגשים עם בני הקיבוץ שלמדו במסגרת של משרד החינוך. בקיבוץ שאלו אותי האם אני יודע לקרוא. אמרתי שלקרא אני יודע אבל לא מבין מה שאני קורא. בבית בעיראק הרי למדתי לקרוא מפרשת השבוע. ביקשתי מהמדריך לגור עם ילד שהוא לא ממוצא עיראקי כדי ללמוד מהר עברית, כי חששתי שהדיבור בערבית עם החברים יעכב את לימוד העברית. גרתי עם ילד מאירן מה שנקרא ילד פרסי, נער נחמד מאוד שהבטיח לי שילמד אותי עברית במהירות. יום אחד, כשהיינו בצריף, הוא צעק "נחש! נחש!" – לכל הרוחות, מה זה נחש? אבל הוא התעקש שראה נחש בצריף והנחש נעלם. לבסוף הגיעו נערים ששמעו את הצעקות של הפרסי והסבירו לי שצריך להיזהר מנחשים. את ההכתבה הראשונה שלי בקיבוץ לא יכלה המורה לבדוק כי אף מילה לא הייתה נכונה. עברית שפה חדשה וקשה. החיים בקיבוץ היו טובים מאוד. כל שבת נסענו בעגלה רתומה לטרקטור בדרך לנתניה לים. כל הדרך שרנו. מהר מאוד למדתי שירים בעברית אף על פי שלא תמיד הבנתי את המילים. ריקודי עם היה התענוג הכי גדול.

עבדנו לפי סידור עבודה וכך היכרנו והתחברנו לחברי הקיבוץ בענפים השונים בקיבוץ. אני הייתי סדרן עבודה. מהר מאוד שלטתי בשפה החדשה וידעתי לקרוא, לכתוב וגם לפטפט בעברית.

כל חברות הנוער דיברה עברית והיו חברי קיבוץ מבוגרים שדיברו יידיש, שפה מוזרה מאוד: ווו ווו כך למדנו גם כמה מילים ביידיש. התחלנו לדבר יידיש, בעיקר קללות והכל הסתדר.

כך נשארתי שלוש שנים עד שחברת הנוער התפרקה. אחרי כל חופשה חזרו לקיבוץ פחות נערים ותמיד ההורים רצו את הילדים שיהיו על ידם.

אצלנו ברמלה הגיע חורף. כל האוהלים במעברה נפלו מהרוחות. הוריי עברו למעברת צריפים מעץ.

לאחר שלוש שנים נפלאות עזבתי גם אני את הקיבוץ בלחץ מסיבי של ההורים. קיבוץ זה לעצלנים שעובדים בלי כסף כך טענו.

חזרתי לגור במעברת הצריפים. המעברה היתה רחוקה מהעיר והדרך לרמלה עברה דרך בית קברות מוסלמי. היו כאלו שפחדו לעבור בלילה דרך בית הקברות, אני לא פחדתי מהמתים ועברתי גם בלילה, אין להם סיכוי שיקומו לתחייה. מצאתי עבודת חרטות בעיר תל אביב במחיר שתי לירות ליום – שוליה ללימוד מקצוע לעיבוד מתכת.

סביב לצריף שתלתי הרבה ירקות וטיפחתי גינה נחמדה ומועילה.

רק אחרי שנתיים במעברה עברנו לבית ברמת גן. לבית אמיתי.

היום ביקור ברמלה לא יכול בכלל להזכיר את העבר שלי כאן.

אני נזכר בימים ההם ומתמלא גאווה. בערב ראש השנה אבי רצה לקדש אבל אין לחם. באתי מהמעברה לכביש הראשי וחיכית לעגלון עם עגלה רתומה לסוס שמכר לחם. זה היה מאוד קשה אבל זה היה המצב בכל הארץ באותו הזמן. היום רמלה נקראת עיר עולם, עם שינוי קטן מרמלה עיר עולים. מאוהלים וצריפים נבנו מגדלים יפים בשכונות חדשות. כל דבר השתנה במדינה.

רמלה אז והיום

אוהלים

צריפים

רמלה אז והיום

כאן היתה מעברת אוהלים

השוק החדש של רמלה

ברכת הקשתות – מאגר מים

המגדל הלבן

יום כיפור בקיבוץ

ביום כיפור היינו בחדר האוכל והמדריך הסביר לנו שבצד אחד יושבים הסועדים שיצומו מחר ובצד האחר יושבים אלו שלא יצומו, אבל מחר, ביום כיפור, חדר האוכל יהיה פתוח ויהיו ארוחות כרגיל.

כל החבורה ישבה בצד של הצמים כמובן ואכלנו ארוחה מפסקת.

שאלנו את המדריך: "היכן יש בית כנסת?" והוא הסביר שצריך ללכת לכפר השכן. עם כמה נערים הלכתי לכפר השכן ואנשים מהכפר הראו לנו את הדרך לבית הכנסת לשם תפילת "כל נדרי".

שמענו את התפילה ולא הבנו שום מילה כי התפילה הייתה בעברית, אבל בהברה אשכנזית. גם המנגינות ששמענו היו זרות לנו וזה לא הנעימות שהכרנו מהבית.

לאחר זמן חזרנו מאוכזבים לקיבוץ, ללא תפילות יום כיפור.

למחרת צמתי ולא הלכתי לחדר האוכל, אבל היו לי הרבה מחשבות על עצם הצום.

לאיזו מטרה?

בשיעורי התנ"ך הסבירה המדריכה שלא להתייחס למילים שאומר הנביא בסוף הנבואה – "נאום אדוני". "הנבואה היא אוסף מחשבותיו של הנביא למען הצדק והיושרה בין בני האדם", היא אמרה.

אני חשבתי שכל הצום הזה הוא מיותר, התלבטתי בני לבין עצמי על המשמעות של הצום.

המחשבות היו על אבא שלי וסבא שלי שאני קרוי על שמו, אבל אלה היו שני עולמות שלא מסתדרים לי.

ידעתי שמעשי יעציבו את משפחתי ובעיקר את אבא שלי.

בשעת הצהריים הלכתי לחדר האוכל עם התלבטות עצומה, שתיתי חצי כוס חלב לא בגלל רעב אלא כדי לשבור את הצום שלי. המחשבות המשיכו להטריד אותי על שמירת המנהגים שאני רגיל להם בבית.

לקיבוץ היה מגיע רב שהוא שוחט בכדי לשחוט עופות להורים של חברי הקיבוץ שלא אכלו בחדר האוכל בגלל הכשרות.

שוחחתי רבות עם הרב. שאלתי כל הזמן "מה זה אלוהים?". לא קיבלתי תשובה על זה. הוא הסביר לי שאנו יהודים ואנו צריכים לקיים את המצוות של התורה. אותי לא הצליח לשכנע.

חששתי מבן הדוד שלי, ששמע ששברתי את הצום. ידעתי שיש לו לשון גדולה וחששתי שהוא יספר את זה לאבא שלי. אני מאוד הערכתי את הצניעות, היושר והאצילות של אבי ולא יכולתי לצער אותו במעשים שלי.

הסברתי במשפחה שעשיתי מעשה פזיז בזה ששברתי את הצום.

מאז אני צם כל יום כיפור ומרגיש את החשיבות בזה שאני אחד מעם ישראל ומזדהה עם כל יהודי באשר הוא נמצא.

אני קורא את פרשת השבוע לבד וחי כיהודי "מסורתי".
הולך לבית הכנסת בחגים והכל לשם שמירת המסורת מבית אבא.

פירמידה

אני נער בן 15, רק לפני שנה וחצי הגעתי לארץ ועכשיו אני נמצא בחברת נוער בקיבוץ משמר השרון בעמק חפר שליד נתניה. בקיבוץ לומדים חצי יום ובחצי השני עובדים בעבודות שונות במשק. את סידור העבודה אנו מקבלים מסדרן העבודה של הקיבוץ.

אני נמצא בחברת נוער טובה עם המדריך יעקב והמדריכה חווה. הבנות לובשות חולצה ומכנסיים לבנים והבנים לובשים בצבע שחור. אנו עושים תרגילי ספורט בכדי לשמור על כושר ואולי גם נזכה בפרס בכנס של חברות נוער עולה שנמצאים בקיבוצים. הכנס נמשך יום שלם עם הרבה תחרויות ספורט. בינתיים יעקב הגה רעיון של פירמידה – תרגיל ספורט לא פשוט שדורש מאמץ גופני מכל אחד. כולם מזיעים ורוצים שכבר ייגמר התרגול. תרגול הפירמידה נעשה על הדשא שבין צריפי המגורים שלנו, כאן אנו שוכבים בערב לשיחות ומנוחה נעימה.

אנחנו יוצרים את הפירמידה. הילדים החזקים היו בקומה הראשונה, הילד בקומה השלישית היה הכי פצפון אבל זריז מאוד ויכול לטפס במהירות למעלה. אני בקומה השנייה, עם הפנים למצלמה. לטפס זה לא פשוט. כל שני בנים מבין השישה שבבסיס הפירמידה עזרו לאחד מהשלישייה לעלות מעליהם, זה הצריך כוח ושכל על השלישייה לעלות יחד ולעמוד שלובי זרוע עד שהנער האחרון יטפס מעלינו.

כך הסתדרנו: שישה ילדים בקומה הראשונה במעגל, אחר כך אנחנו – שלושת הנערים מן הקומה השנייה ולבסוף הנער שבקומה העליונה. בינתיים שלוש בנות עומדות על הראש ושלושה נערים תומכים כל אחד בנערה שלידו.

כולנו עומדים בדממה ומצפים לשמוע את גזר הדין של המדריך-השופט שיגיד כמה זמן זה לקח.

יעקב היה קשוח ואף פעם לא מרוצה מהביצועים שלנו, כל הזמן הוא רוצה שנרכיב יותר במהירות.

פעלנו לפי השריקות שלו, הקמת הפירמידה היתה חייבת להיעשות במהירות והוא מדד אותה כל הזמן. כך, האימון נמשך במשך שעות וימים עד שהיה שבע רצון. אם השתפרנו והתקצר הזמן אז כולם צועקים "יופי!" ואם לא השתפרנו אז נהיה בלגן וכל אחר אומר שהאחרים אשמים, שומעים שריקה חזקה, מפרקים את הפירמידה ומתחילים מחדש. עד שהתפורנו בהרגשה טובה ובתחושת סיכוי לזכות במקום ראשון.

אני חושב שאראה את התמונה הזאת למשפחה שלי כאשר נצא לחופש בראש השנה. אני מקווה שזה ימצא חן בעיניהם ויראו שכיף לי בקיבוץ.

פה נקים את מפעלנו ונבנה את משמר השרון

המדריך יעקב מרגלית היה מחנך דגול. הוא היה לי ממש כאבא שני.

דרכו ספגתי את הלימוד והחינוך של הארץ החדשה.

קיבוץ משמר השרון חגג 70 שנות התיישבות בשנת 2003. ואנחנו, בוגרי הקיבוץ,

הוזמנו לחגיגות. לאחר הרבה ברכות ומסכת משעשעת שעשו בני הקיבוץ הלכנו

חברי נוער ח' לפגוש את מדריכנו המהולל כשהוא בן 90. לצערי באותה שנה הוא

נפטר. יעקב עלה ארצה בגיל 23 מוורשה שבפולין לאחר שהיה פעיל בתנועת

גורדוניה, תנועה ציונית וסוציאליסטית ששמה לה למטרה ליישב את הארץ

ושאבה את עקרונות א.ד. גורדון.

שלוש השנים שהייתי בקיבוץ משמר השרון היו שנים נפלאות, אף על פי שהייתי

רחוק מהבית ורק פעמיים בשנה נסענו הביתה. אלו היו שנים של חצי יום עבודה

וחצי יום לימודים. נערים ונערות ביקשו לעזוב את חברת הנוער בגלל לחץ כלכלי

מצד המשפחות, ומזכירות הקיבוץ, בעזרת יעקב, נתנה לנו חלקת אדמה לשתול

ולזרוע ירקות שמכרנו לקיבוץ או לתנובה, וכך עזרנו למשפחות הילדים.

יש לי תנ"ך שלם עם הקדשה: "מזכרת מחברת הנוער משמר השרון תשי"ד-

1954". זו מזכרת יקרה מאוד בשבילי.

יעקב כיבד אותנו מאוד. בטיולים ביקש מהבנות לבשל ולהכין מאכלים עיראקיים

ואנחנו שמחנו על כך.

החיים שלי בחברת נוער נמשכו שלוש שנים ורק בלחץ ההורים ובצער רב עזבתי

את הקיבוץ.

חבורת הנוער של אז נהיו היום, לאחר שישים שנה, לסבים וסבתות.

יעקב זכר כל אחד בשמו ותמיד רצה לדעת עלינו ועל משפחותינו.

כל כמה שנים נסענו לקיבוץ שלושה חברים: צביקה ומשה (ז"ל) התחתנו ונהיו

חברי הקיבוץ.

גם בני הזוג שלנו הכירו והעריכו מאוד את יעקב. כ-16 זוגות נותרנו בקשר ואנחנו נפגשים בחג השבועות אצל אברהם קאשי במושב גן הדרום למפגש מרגש והעלאת זיכרונות.

כשהייתי מגיע לחופשה מהקיבוץ בבית והייתי נפגש עם הדודים שלי, הם לא יכלו להבין מצב שבקיבוץ עובדים ולא מקבלים כסף, אמרו שכנראה העבודה לא טובה. השתדלתי להסביר שכולם עובדים טוב ותורמים לקיבוץ וכל אחד מקבל את מה שהוא צריך מהקופה המשותפת.

הזיכרונות מהקיבוץ רבים מאוד: העבודה בקטיף התפוזים בתחילת העונה, כשחייבים לגזור ציפורניים בכדי לא לפצוע את הפרי; העבודה בגינת הנוי של הקיבוץ שנתנה הרגשה שאנו עוזרים לעשות סביבה יפה ונעימה; ריקודי העם כל מוצאי שבת, כשהחברים והחברות התווכחו אם לרקוד ריקודים סלוניים או ריקודי עם; הורת "משמר השרון" עם מעגל חברים שצמודים זה לזה בשירה; הנהיגה בטרקטור לשם הסעה או חריש.

לאחר שכבר עזבתי את הקיבוץ נסעתי לחגיגות הביכורים בחג השבועות ועליתי על טרקטור ענק לשם הצגת תוצרת חקלאית בשמחה ובששון ובגאווה. השתתפנו בבניית משמר השרון בעזרתו של יעקב וגם נבנינו וספגנו את החינוך הטוב בארץ בתקופה של צנע בארץ כאשר בקיבוץ היה מזון בשפע. זו היתה תקופה מפוארת בחיי שזכיתי להיות בה בחברת נוער נפלאה ועם מדריך שתרים לי דברים טובים לכל החיים.

עם המדריך המהולל יעקב מרגלית ז"ל בקיבוץ משמר השרון

מילים: 'עקב מרגלית
לחן: דמיטרי שוסטקוביץ'
כתיבה: 1936

בְּרֹאשִׁית הַיְּתָה הַקִּדְחַת
הַעֲמֵק רֶבֶץ תוֹךְ בְּצוֹת
גְּמֻלַת לְאַטָּה פּוֹסַעַת
דְּמָמָה רוֹוִיָּה הוֹד בְּסוֹד.

אֵיכָה נָקִים אֶת מַפְעָלֵנוּ
נִבְנָה אֶת מִשְׁמֶר־הַשָּׂרוֹן!
אֵיתָן יַעֲמֵד בֵּיתֵנוּ,
לְעוֹלָמִי-עַד יִכּוֹן!

וְשָׁבוּ בָּנִים לְמוֹלַדַּת
חָרְשׁוֹ בְּאֲדָמוֹת גְּאֻלָּה
בְּרוּכָה תִּהְיֶה הַיָּד הָעוֹבְדָת
צִמְאֵת מַעֲשֶׂה וּפְעֻלָּה!

פֹּה נָקִים...

אהבה ראשונה

זאת הייתה ניקול או מרלן. בעצם, אי אפשר לזכור אחרי שבעה עשורים, אבל היא היתה תוצרת צרפת – על זה אין ויכוח.

הם הגיעו לקיבוץ משמר השרון לחופשת קיץ, גרו במבנים שקרובים למבנים שלנו של חברת הנוער עולים ח', נוער של עולים חדשים שבאנו מהמעברות לקיבוץ.

הצרפתים התחברו אלינו משום מה יותר מאשר בני הנוער של הקיבוץ. אולי כי לנו היתה מערכת לימודים שונה מזו של בני הקיבוץ.

בתוך חברת הנוער היו כמה בנים ובנות שדיברו צרפתית, אבל הסתדרנו מהר מאוד, הצרפתים ידעו קצת עברית.

באותם ימים רוב הנוער בארץ רקדו ריקודי עם, אבל הגיעה אלינו אופנה חדשה – ריקודים סלונים.

אני הייתי המארגן והאחראי על הפטיפון והתקליטים, וכל מוצאי שבת כולם הגיעו למועדון לריקודי עם.

בקבוצה של הצרפתים היו חצי בנות וחצי בנים. הם מאוד התלהבו מריקודי העם שלנו ומהר מאוד רקדנו זוגות מעורבים.

הם הביאו עימם תקליטים צרפתיים. אנחנו למדנו ריקודים סלונים והם למדו ריקודי עם.

כאן נכנסת ניקול או מרלן לתמונה, נערה קצת שמנמנת, אבל מאוד נחמדה, ילידת עיירה ליד פריז, אבא שלה נהרג במלחמה והיא חיה עם אמא שלה.

היא ידעה לרקוד טוב, היא לימדה אותי טנגו ואני לימדתי אותה ריקודי עם. היא אהבה מאוד לרקוד קרקוביאק.

ניקול רצתה לדעת כל דבר על הקיבוץ ואני, עם ותק של שנתיים, הראיתי לה את כל הפינות המעניינות.

עברו רק חודש וחצי נפלאים והחבורה הייתה צריכה לחזור חזרה לצרפת.

ניגשנו שנינו לציפי שידעה צרפתית עם הבטחה מפורשת שתתרגם לי את המכתבים שאשלח לצרפת.

הפרידה הייתה קשה.

ההול בין שני החדרים

החופה הייתה לפני פסח כי אחרי פסח יש ימי העומר שלא מתחתנים בהם. חופה עם כיבוד של עוגה ויין ושמחה רבה. הרב שקידש אותנו הוא זה שקידש את ההורים של הכלה שלי בעיראק.

בחתימה על הכתובה הוא לחש לי, "אתה מתחתן היום ותדע לך שזאת אחריות גדולה ואני סומך עליך שתדע לנהל זוגיות טובה, אהבה ורעות זה מה שכתוב בכתובה, אמנם כתובים עוד דברים חשובים אבל רעות אחד לשני זה סוד הזוגיות".

עניתי לו שאני מבטיח לקיים את כל מה שכתוב.

אבל היכן גרים? בבית עם ההורים שלי, בית של שני חדרים והול בין שני החדרים. בהול היתה מראה ושולחן קטן ששימש את כולם, ההול היה מאוד אפלולי. לקראת החגים ההול מתמלא שולחנות ערוכים, אחותי ומשפחתה היו מתארחים אצלנו, מוסיפים מנורה על עמוד שמשרה אווירה חגיגית. אמרנו יש שני חדרים, אחד להורים שלי ואחד לי עם רעיתי. השירותים והמקלחת היו משותפים, במטבח כמובן שלטה אימא שלי עם מאכלים עיראקיים כי גם הגיעה אליה כלה עיראקית.

אחרי שנה וחצי נולדה בתנו הבכורה. אמי העדיפה כמובן נכד, כדי לקרוא לו על שם אחי שנפטר לפני כחמש שנים, אבל מה שבא ברוך הבא. קראנו לה מזל, על שם אמא של אמא שלי שקראו לה מזלי.

הוריי אהבו אותה מאד והיא היתה זוחלת דרך ההול האפלולי והולכת לסבתא וסבא. לאבא שלי היתה עביה שחורה (גלימה) שהביא מעיראק והוא היה מושיב אותה על ברכיו כשהוא עוטר אותה בגלימה ורק הראש שלה מבצבץ מתוכה. מזל אהבה מאוד את זה, את זה ואת הממתקים הרבים.

הבית עם המרפסת

עוד מעט ימלאו לה שנה לנכדה, ואנו עוברים לבית משלנו, סבתא וסבא שמחו בשבילנו אבל הצטערו שהנכדה השובבה כבר לא תגור אצלם.

הבית בקומה רביעית בן חדר וחצי אבל עם שלוש מרפסות: מרפסת מטבח גדולה, מרפסת מקורה בהמשך לסלון/חדר השינה מקורה ומרפסת גדולה ללא גג. רק קיר מפריד למרפסת דומה של השכנים. כל זה בקומה רביעית.

המרפסת פנתה לכיוון מזרח. בבוקר קמנו מוקדם לראות זריחות מקסימות מעל הרים רחוקים – שום מגדל דירות לא הסתיר את הנוף המדהים. כל כך הרבה שמיים בכל הצבעים המתינו עד שהשמש תבצבץ מההרים הרחוקים. עמדנו נפעמים, השמים מספרים כבוד אל.

כאן חגגנו ברוב פאר, אורות והרבה בלונים יום הולדת שנה לבת הבכורה שלנו. ומי עוד גילה את המרפסת? הילדה שכבר רצה בבית, גילתה מעקה נמוך והתחילה לטפס עליו בכדי לעבור למעקה שבצד שמאל, ומשם, מהר מאוד, יכלה ליפול למטה. שמתי בין שני המעקים עציץ קוצני.

המעקה היה נמוך. כל הכפיות והמזלגות נזרקו דרכו למטה.

יום אחד חיפשתי את הטרג'יטור והנה הוא כבר מפורק על המדרכה למטה. מה עושים? שמתי רשת ברזל. הזמנו מעקה נוסף על המעקה הקיים.

כך הייתי עומד מהצד בכדי לראות איזה תחבולות מסוכנות תעשה הילדה שלנו. במוצאי יום כיפור, אחרי הצום, התחלתי בבניית סוכה ממוטות ברזל. חגגנו בסוכה יפה מקושטת במרפסת ללא גג אבל עם מעקים בטוחים.

לשכב בכיסא נוח במרפסת בשמש הנעימה ביום חורף היה הנאה בפני עצמה וחיפה על המדרגות הרבות עד שעולים הביתה. בקיץ, בערב, השמים מלאי כוכבים ורוח קרירה מלטפת, מזכירים אולי במעט את שמי הערב בעיראק.

מות אחי

"מתי יש לך חופשה מהצבא?" שאל אותי אחי.

"מה קרה? מה רצית?"

"אני רוצה לקנות בגד ים בשק"ם כי שם אתה מקבל הנחה".

ביום שלישי קיבלתי חופשה והלכנו יחד לשק"ם.

אחי בחר בגד ים יפה וגם אני קניתי בגד ים חדש. יצאנו מהשק"ם ונדברנו שבשבת

נלך לים לחגוג עם בגדי הים החדשים. אבל אותה שבת לא קיבלתי חופשה

ונשארתי בבסיס.

אחי הלך לים. השמים היו כחולים אבל השמש של יולי היתה חמה מאוד.

ארבע שעות בילה בים, חזר הביתה, אכל צהריים עם כל המשפחה והלך לישון.

אחר הצהריים הוא נכנס להתקלח ושם התעלף וקיבל מכה בראש. הגיע אמבולנס

והביא אותו לבית החולים.

ביום הראשון בבית החולים היה בהכרה וביקש מהם להודיע על מצבו בעבודתו

בעיריית רמת גן במחלקת מהנדס העיר.

בשנות החמישים טלפונים היו מצרך נדיר, לכן לא יכלו להודיע לי על מצבו.

הגעתי לחופשה ביום שלישי אחרי הצהריים וכבר בכניסתי בדלת שמעתי את

בכייה של אמא. חשבתי שבטח נפטרו סבי או סבתי, אבל אימא אמרה, "זה אח

שלך. הוא התעלף ונפצע והוא בבית חולים".

נסעתי מיד לבלניסון ושם נמסר לי שאחי בחדר ניתוח.

האחיות במחלקה גמגמו שהוא ניסה לקום מהמיטה כדי ללכת לשירותים ואז

נפל. לאחר זמן יצא הרופא והודיע שהוא מצטער מאוד – אחי נפטר בניתוח.

הוא, הבן הבכור, בן 29 שנים במותו, פאר המשפחה, נשארנו זוג הורים עם אחותי

בת ה-16, ואני, חייל בשירות סדיר.

כאן גם הגיע המפנה במשפחה. עברנו שנת אבל איומה עם בכי תמידי.

אמי ואחותי לבשו רק שחור כל השנה.

לדאבוני הפכתי לבן הגדול ולאמי היה פזמון חוזר, "נסים, נסים".

במשך שנים מאז ידעתי קינאה תמידית מצד אחותי ומשפחתה, ולאחר פטירת
הוריי נוצר נתק שנמשך שלושים שנה, עד שקיבלתי טלפון מבת אחותי שבישר לי
כי אחותי נפטרה בפתאומיות בבית.
כל זה נגרם מזרע קינאה שגרמתי שלא ברצוני.

מות אבי

נסעתי עם משפחתי לחופשה שנתית בצפון הארץ בחורשת טל, אחת החורשות הנפלאות שהטורקים לא עקרו אותה לשם שריפת העצים להפקת קיטור לרכבות, בגלל אגדה מוסלמית שקשורה למוחמד. חורשה מקסימה. לכאן זורמים מים צלולים מנחל דן.

זה היה יום נופש נפלא. בריכת שחייה קרירה, צל ונוף נהדר ביום קיץ חם. לאחת הבנות היה טרנזיסטור והיא שמעה בחדשות את השם של אבא שלי שנפגע בתאונה ברמת גן.

צלצלתי לאחד הדודים שגר ברמת גן. הוא אישר שאבא שלי נפצע קשה מאוד ונפטר.

לשמע בשורת האיוב הזאת פחדו כולם לנסיעתי חזרה לרמת גן. כל הדרך רצו המחשבות אבל אין בררה – הייתי חייב לחזור הביתה. וכך נודע לי על מותו של אבי.

הוא עמד להיכנס לגן בר אילן שברמת גן ברחוב עוזיאל, חצה את הכביש מאחורי משאית שפרקה סחורה למכולת, אוטובוס שלא הבחין בו הגיע ופגע בו בתנופה חזקה. אבי נפטר בדרך לבית החולים.

למחרת נאלצתי ללכת לזהות אותו. המראה היה נורא, כל הגוף היה פצוע ומלא סימני דם. אבא שכב מת.

חשבתי שזו זכות גדולה שמת במהירות ולא נשאר לסבול פציעה כזאת קשה. האבא הזה, שגרתי אצלו עם אשתי אחרי שהתחתנתי במשך שנתיים, שם גם נולדה הבכורה שלנו שאהב כל כך, שאהב להשתעשע איתה והיה מחזיק אותה על ברכיו כשכל גופו מכוסה בשכמייה גדולה ורק ראשה מבצבץ. אבי, שפתח בפנינו את ביתו בן שני החדרים, חדר אחד – הוא ואמא והחדר השני – אני ואשתי ובכורתנו. אבי, שכשהיה מגיע הביתה, דבר ראשון היה שואל לשלומה של הבובה והולך לראות אותה.

אבי, שרכן עימי מעל פרשת השבוע ואני שואל אותו מרותק שאלות על העלילות שבתורה – עד היום אני קורא כל שבוע בבית את פרשת השבוע ונזכר בפירושים שלו. אבי, שבחופשות הייתי הולך לחנות הבדים ורואה אותו מוכר את הבדים היפים ורושם בכתב רש"י מכירות שמכר בהקפה. הזיכרונות עצומים מאבא שלי ופתאום מוות שכזה...

סידרתי לאבי קבורה בבית קברות בקרית שאול ולאמי קנינו מקום ליד אבי בבית העלמין. היא כל הזמן מלמלה: "אני רוצה ליד אבא שלך".

אבי היה מתפלל וקורא קדיש על אחי שנפטר לפני 18 שנה והוא בן 29 שנה, אחי שגדול ממני בעשר שנים, פאר המשפחה שהתעלף ממכת שמש, נפל בבית במקלחת וקיבל מכה בראש ואחרי שלושה ימים נפטר.

בכל פעם שעלינו לבית העלמין היה אבי מתפלל ומקים בכוח את אמא מליד הקבר. כעת אני ממונה על הקדיש על שניהם.

אחרי השבעה לא רצינו שאימא תגור לבד. פחדנו שהיא תשתגע. היא עברה לבית של אחותי.

נוסף לי תפקיד – לטפל בבית הוריי ובכל הסידורים במוסדות השונים לאימא. נודע לי פרטי הנהג הפוגע. חשבתי ללכת לדבר עימו אבל במחשבה שניה נמנעתי מכך – זה לא יחזיר את אבא שלי, חשבתי. במשטרה אמרו לי שיש משפט לנהג. לבסוף הוא זוכה.

היתה זאת שנת אבל של המשפחה. הבכי של אימא גרם צער גדול כל הזמן. אחרי שנה נולדה לי בת והיא הביאה נחמה קטנה למשפחה. קראנו לה הדס, לזכר ההדס שהייתי מביא כל מוצאי שבת מתפילת ההבדלה.

הברזלים

"מתי אתה עוזב את הברזלים?"

הפניתי את הראש ורציתי לדעת לאיזה ברזלים הוא מתכוון ומי זה שמייעץ לי מה לעשות.

זה היה אפרים. אפרים הזה נגע הרבה שנים בברזלים. הוא היה חרט כמוני, חרט עובד במחרטה.

כעת אפרים יושב במשרד הנדסה ואני מקבל ממנו תיקים של סדרי עבודה שהוא ערך לשם חריטת חלקי מתכת במחרטה שלי, חלקי חילוף למטוסים. חלמתי לעזוב את הברזלים. במשך שלוש שנים התענייתי בקורס של מכללת אורט. הלימודים היו בשעות הערב אחרי שעות העבודה. התלבטתי מאוד אם להמשיך. אחרי שמונה שעות עבודה ליד המחרטה, כשהעבודה היא בעמידה כל היום, ולעתים חייבים להישאר שלוש פעמים בשבוע בעבודה עד שמונה וחצי בערב בשעות נוספות. זו היתה תוספת עבודה חיונית בשביל המשפחה שלי, עברנו לא מזמן לדירה חדשה אחרי שמשך שנתיים גרנו בבית של ההורים שלי, ושם נולדה לנו ילדה מקסימה. אבל זה היה קשה.

במשך ארבע פעמים בשבוע למדתי באורט משעה ארבע וחצי עד שעה תשע בערב. "אתה רואה אפרים, לעזוב את הברזלים זאת סיסמה נהדרת, אבל קשה מאוד לביצוע. גם כספית וגם פיזית וגם משפחתית.

אני רואה אותך במשרד ההנדסה עם הטכנאים והמהנדסים.

ברור לי שזאת רמה אחרת לגמרי מהמעמד שלי, העבודה שלי היא באולם ייצור רועש ובעמידה כל היום.

אתם יושבים במשרד מסודר ולכל אחד יש טלפון על השולחן שהוא יכול להתקשר חופשי. לנו פועלי הייצור יש טלפון ציבורי אחד עם אסימונים. הדירוג שלנו שונה לגמרי מזה של הטכנאים והמהנדסים, ויש לכם הרבה הטבות כספיות ומעמדיות, אבל זה קשה".

לאחר התייעצות במשפחה נרשמתי לקורס הנדסאי מכוונות.

ביקשתי עזרה במימון הקורס ממנהל המפעל. כתבתי בקשה מנומקת עם פירוט נושאי הלימוד ושכר הלימוד, כתבתי שנושאי הלימוד ייתנו לי ידע חשוב וכך אוכל אתרום מניסיוני לתועלת המפעל.

אחרי זמן נקראתי למנהל המפעל שביקש שאפרט לו את תוכניות הלימוד בפרוטרוט. הסברתי הכל.

המנהל חיך חיוך גדול ואמר לי שהמפעל יממן את כל שכר הלימוד כי הוא קיבל חוות דעת טובה עלי ממנהל הייצור אבל בתנאי שאתחייב לעבוד במפעל לפחות שנתיים מתום הלימודים וקבלת התעודה של הנדסאי מכונות. אמרתי לו שזה בסדר מצדי כי אני מרוצה מאוד מהעבודה שלי כאן במפעל. אפרים ראה שיצאתי מפגישת המנהל עם חיוך גדול ורצה לדעת את השלשות העניינים. כמובן שסיפרתי לו הכל.

אפרים הבטיח לי לתת את כל העזרה שלו בלימודים שלי.

זה אומנם גוזל מאמץ של כמה שנים שחייבים 'להזיע' בהן. "השנים עוברת מהר ושנינו נשב באותו משרד ונעבוד ביחד לטובת המפעל", אמר אפרים.

במשך הלימודים הייתי מברז לפעמים ליום אחד ונשאר שעות נוספות, ואחרי כן משלים את החומר שנלמד באותו ערב. בסיום הלימודים ובטקס קבלת תעודת הגמר היה אפרים אורח הכבוד. הוא שמח מאוד על הצעד שעשיתי. עזבתי את הברזלים והתקבלתי למחלקת הנדסה. התחלתי לתכנן סדרי פעולות לייצור חלקי החילוף למטוסים. הניסיון הרב שהיה לי עזר לי מאוד לשם ייעול עבודות החריטה.

אפרים, חבר אמיתי, היה שם כל הזמן, כתף טובה לעבוד עימו במחלקת ההנדסה.

יום עבודה מזופת

ארבעה ימים הייתי בבית בחופשת מחלה. כאבי הגב ההיסטוריים שלי נותנים אותותיהם. נפלתי על הגב כשהייתי ילד קטן והגב התקבע בצורת S. הרופא שואל אותי: "כמה חופש אתה רוצה? יש לך כדורי מוסקול? לא לשכב הרבה במיטה. צריך לעשות פעילות גופנית וללכת לעבודה ועדיף מוקדם". היום שלי מזופת. הכאבים עדיין קיימים ומטרידים ואני לא יכול להיעדר הרבה זמן מהעבודה. מנהל העבודה כבר נתן לי הרצאה בבוקר, "תראה. אני מאחל לך בריאות, אבל כמה ימים המחרטה הייתה מיותרת כי אין לי חרט אחר להחליף אותך כשאתה נעדר". אמרתי לו שאני מבין את המצב וחזרתי למחרטה עם כאבים. דבריו גרמו לי לרגשי אשמה והרגשה מזופתת. עוברים לידי החברים ושואלים מה נשמע, ולי היום יש רק תשובה אחת, "יהיה בסדר", ומבקש להביא לי כוס קפה מחדר האוכל. אני מביט בשעון ומחכה לצלצול של הפסקת צהריים. חצי שעה של מנוחה בישיבה. סוף סוף הגיעה השעה ארבע וחצי – הצלצול הגואל ללכת הביתה. האוטובוסים של ההסעה חונים מחוץ למפעל ויש דרך של עשר דקות הליכה. אני הולך לאט. הכל עוקפים אותי בדרך לאוטובוס הגואל. לאחר נסיעה של 45 דקות אני יורד בתחנה ליד הבית וגם כאן יש דרך ארוכה עד הבית, אבל פה אני לא מתחרה באף אחד. הולך מעט עקום אבל לאט. מקווה שמחר ארגיש יותר טוב.

השולחן

כעת, כשכבר היתה לי תעודה של טכנאי מכונות והתנתקתי מהברזלים, עברתי למחלקת הנדסה והתקבלתי.

העבודה המרתקת היתה ברמה אחרת לגמרי לעומת 20 שנה בעבודה בברזל. האולם היה גדול ומלא שולחנות שרטוט. עבדתי במחלקת השבחת מטוסים. הגיעו מטוסי נוסעים ישנים ואנחנו היינו מחזקים אותם והופכים אותם למטוסי תובלה או למטוסי תדלוק.

היה לי שולחן שרטוט מאוד משוכלל ונהניתי ממנו מאוד. במחלקה היו כשלושים טכנאים ומהנדסים. מנהל המחלקה היה בעברו קצין בחיל האוויר, בעל ידע מקצועי רב.

יום אחד הגיע מהנדס ממחלקה אחרת שהיה ידיד של המנהל וביחד הם סיירו במחלקה.

האורח התעניין בפרויקטים שאנחנו עובדים עליהם. אחרי כמה ימים הודיעו לי שאני אקבל שולחן אחר פשוט והשולחן שלי יהיה של המהנדס שהיה כאן בסיור. נרמז לי שזה רצונו של הבוס. חברים אמרו לי שאין לי בררה ושאני חייב לוותר על השולחן המיוחד.

ההתלבטות היתה קשה, אני תלוי בהמלצת המנהל לשם קידום בדרגה, אבל במחשבה שנייה – המנהל עושה לי עוול. למה שאתן את השולחן למישהו שהוא לא מהמחלקה שלנו?

הודעתי שאני לא מאפשר להעביר את השולחן. במחלקה נוצר מתח והשמועה סיפרה ש"נסים עושה בעיות"... טענתי שזה לא הוגן להעביר שולחן לחבר של הבוס במחלקה אחרת לגמרי.

אחרי זמן פג המתח ושום סנקציות לא נגרמו לי.

חשבתי לעצמי, כשאתה צודק צריך להיאבק עד הסוף הטוב.

האישה שאתו

בגיל 17 עזבתי את הקיבוץ בלחץ המשפחה, ללא מקצוע וללא תעודות בגרות. חבר של אחי לקח אותי ליפו למוסד מכוניות.

מנהל העבודה שאל אותי אם אני מעדיף עבודה במוסד או בבית המלאכה.

העדפתי להיות חרט של חלקי מתכת ולא מכונאי שכל היום מתלכלך.

אחרי שנה המוסד עבר לבעלות אחרת ואני נשארתי עם עוד שלושה עובדים בבית המלאכה בתור חרט אצל יוסף רוזנפלד.

יוסק'ה, בעל הבית שלי, צבר ישראלי שבצעירותו היה בבריגדה היהודית, ידע

לתקן חלקי נשק ועסק בייצור כלי נשק להגנה ובתיקון מכוונות הסרטה לבתי קולנוע.

אחרי השחרור מהצבא חזרתי לעבוד אצלו, וכך זה נמשך עשר שנים.

הוא היה לי כאבא שני, היה בחתונה שלי ושותף בשמחות של הולדת הבנות שלי.

אני הייתי חרט ראשי ואחרי עבודה של עשר שנים ללא הפקדות לפנסיה החלטתי לעזוב את בית המלאכה וללכת למקום עבודה עם זכויות ותנאים יותר טובים.

יוסק'ה הבין אותי ואת הדאגה שלי לעתיד. סוכס שאני אלמד את אחד החרטים

את סודות המקצוע לתקופה של שלושה חודשים ואז אוכל לעזוב ברוח טובה

ואקבל פיצויים כאילו פוטרתי.

היה שם בחור רציני, ובמשך שלושה החודשים הוא למד את כל סודות המקצוע.

יוסק'ה עקב כל הזמן והיה מרוצה מכך שבית המלאכה יתפקד טוב אחרי שאעזוב.

בתום שלושת החודשים קבענו לשבת לחישוב הפיצויים.

בישיבה הזאת יוסק'ה כבר לא היה יוסק'ה אלא הגיעה גם רעייתו שושנה רוזנפלד.

שושנה התחילה להחמיא לי, "תודה רבה שעבדת אצלנו עשר שנים.

אנחנו לא מפטרים אותך. אתה יכול להמשיך לעבוד אצלנו אבל אם אתה מתפטר

ללא סיבה לא מגיע לך שום כלום".

יוסק'ה החליף צבעים, התבוננתי ביוסק'ה והוא נראה מבוהל ושותק. הוא הסתכל

עלי ורמז על אשתו. אני הבנתי את חטא האמונה שלי במילה שנתן לי יוסק'ה.

ההסכמה הרי רק **נאמרה** במלים ולא היתה מנוסחת במסמך **כתוב**.

"אני הולכת לפי החוק ובית המלאכה שייך לכל המשפחה ולא ליוסק'ה לבד", המשיכה שושנה.

"כל השנים יוסק'ה נתן את המשכורת ובשבילי הוא בעל הבית", אמרתי. "נסיים, אני אראה לך שבית המלאכה רשום על שם שנינו ויוסק'ה לא יכול לשלם לך מה שלא מגיע לך". כאן כבר רתחתי והתחלתי לצעוק עליה ועליו. יוסק'ה כל הזמן התנצל בשקט על זה שבגד בי.

איימתי לתבוע אותם. "תתבע", היא אמרה, "אבל זה לא יעזור לך". לא הועילו לי היחסים הטובים עם יוסק'ה. האישה שאתו קבעה הכל מאחורי הקלעים.

כבר הייתי נשוי עם שתי בנות והשקעתי את כל מרצי בכדי להעביר את סודות המקצוע לפועל אחר, ואחרי הכל מסדרים אותי – רמאות מתחת לחגורה. אכלתי את עצמי על שהאמנתי במילה של יוסק'ה ולא חתמתי על שום מסמך כתוב. לאחר מכן עזרו לי מכרים משותפים לקבל פחות מעשרים אחוז מהסכום שהגיע לי.

משך הרבה שנים נשארה לי ההרגשה של עוגמת נפש, שאדם שהיה מאוד יקר לי עם הערכה רבה אליו **מרמה אותי**.

הערבית והעברית

במעברה היו אומרים כל הזמן: "אקו גשם – מאקו עבודה ומאקו גשם אקו עבודה".

הפרנסה תלויה בחזאי שבקול ישראל.

ישבתי שעות מול הטלוויזיה של ירדן, עוקב אחרי איש דת מול קוראן פתוח וקורא, ואני ביחד אתו, קורא בקוראן, העיקר להשתדל לא לשכוח את שפת האם. במלחמת יום הכיפורים הגעתי לסיני שבמצרים, מקום חדש עם הרבה שילוט בערבית. מעל עשרים שנה לא קראתי ערבית אבל הכל חזר ויכולתי לתרגם את הערבית, החברים ביחידה שאלו, "נסים מה כתוב פה? נסים מה כתוב שם?" ואני ביארתי.

במשך כל השנים שאני חי כאן הייתי מתבונן בחוברות ובעיתונים בערבית שכתובות בהם ידיעות על המנהיגים שבישראל. מצאתי קוראן והוא אצלי עד היום.

שפת האם עוזרת לי גם עם הנכדים. בזכות נכדתי הבכורה חזרתי ושיננתי את הערבית. היא הייתה שולחת לי טקסט בערבית ואני הייתי מתרגם לה. בחטיבת הביניים עזרתי לה והיא קיבלה ציונים טובים. עוד לפני שפנתה להורים שלה צלצלה אלי להודות לי, אבל התודה מגיעה לה שביקשה עזרה והצליחה. לצערי היא לא המשיכה ללמוד ערבית בתיכון.

במדינת הבלבול הוציאו את הערבית כשפה שניה לעברית.

היום כמעט כל השלטים בקניונים הן באנגלית ומעט מאוד בעברית, מתאים למדינת הבלבול. חבל. הערבית היא חלק מהמרחב הזה.

השבוע של נסים כיום

כל בוקר מתחיל בהתעמלות בוקר, פילטיס ומתיחות, מסרטונים מוקלטים בטלוויזיה.

יותר מעשרים שנה עשיתי פעילות גופנית במכונים. עכשיו יש קורונה ואני מתעמל בבית. אני מדליק מחשב, בודק דואר ואת מצב הבורסה, ועל הדרך מסמן לי תוכניות העשרה בזום, יש הרבה נושאים מאוד מעניינים. המצאה נפלאה הזום הזה.

משך 17 שנה כל יום שלישי הגעתי לבית ספר "עליות" שברמת גן ליום התנדבות במסגרת עמותה "ידיד לחינוך", בעזרה למורות בלימוד מחשבים לילדים ומבוגרים. הקורונה מונעת גם את זה, זה מסוכן.

אם אין בית ספר אז יש זום עם יערה, נועם, ואליה מבית ספר "אביגור". הן בכיתה ז'. המורה לערבית בבית ספר עליות החליטה שאין צורך בעזרה לתלמידים שלה, אז מצאו לי שלושה נחמדים מבית ספר אחר.

טרם פגשתי בהם במציאות אבל בזום הם ילדים מקסימים.

פעמיים בשבוע אני מלמד אותם בזה אח זה, בתיאום הזמנים שלהם.

הכנה אינטנסיבית לבחינת סוף השנה, שלושתם קיבלו ציון של יותר מ-90 כל אחד. זה גורם לי אושר גדול מאוד.

המורה שלהם שאלה אם אני אמשיך איתם לכיתה ח', אבל יש ילדים שמתקשים מאוד בלימוד הערבית ואותם אני אקח בתחילת השנה.

התנדבתי לחזק לימוד עברית בדיבור ובקריאה לילדים ערבים שלדאבוני גומרים תיכון וידיעת העברית שלהם מאוד חלשה. גם כאן הזום והווט סאפ עוזרים מאוד. אני מברך אותם בחגים ובימי ההולדת שלהם, אחד הילדים שכבר יותר משנה אני בקשר עמו מתפלא שליהודי כל כך אכפת מההצלחה שלו.

גם לנכדיי אני נכון תמיד לעזור בחיזוק הערבית או בחשבון.

כל אירוע של יום הולדת או חתונה לנכדים הם מקבלים סרטונים וברכות בפרוטושופ.

אני אוהב אומנות ולמדתי כמה תוכנות ליצירת אנימציה, כל הזמן אני במאבק מה עדיף: סרט בטלוויזיה, ספר, עיתון או יצירת סרטוני אנימציה.

אני מקבל ומוריד סרטונים של יצירת תמונה במחשב, ואחרי שאני לומד את ציור הצורה אני נותן לציור תנועה, מגנינה וסרטון של כשלוש דקות וזה עולה דרך יו-טיוב ל"אתר של נסים": WWW.NISEEM.CO.IL

אני משתדל ליצור סרטון בשבוע. סך הכל יש לי כבר יותר ממאתיים סרטונים. כמעט בכל עבודה שלי יש מגן דויד – זה שלנו וזה אנחנו וזה נוח באנימציה.

כל הזמן אני מקבל אימיילים מגלריות ומוזיאונים לאמנות עם תערוכות חדשות. פעם בחודש, יום שישי מוקדש לתמונות בתערוכה במוזיאון תל אביב.

במקביל אני מבקר בגלריות ובמוזיאונים כמעט כל שבת.

בכל שבועיים יש מפגש וארוחה משפחתית, עד לא מזמן זה היה אצלנו בבית.

תקוה רעייתי הכינה ואירחה אבל לאחרונה חוגגים אצל אחת משלוש הבנות שלנו.

לקדש בערב שבת עם כל המשפחה זאת סיבה למסיבה.

לקראת סוף השבוע אני קורא את פרשת השבוע עם הפירושים.

לפני הרבה זמן אמרו לי שלא אשתעמם בפנסיה – כנראה שצדקו.

יצירה – אהבה שלא תלויה בדבר

אהבתי לאומנות וליצירה אינה תלויה בדבר.

מאז גיל תשע בבית הספר שבעיראק בחרו בי בכדי להכין דגל עיראקי שיהיו בו שני כוכבים בני שבעה קודקודים.

לאחר 70 שנות אמנות נשארתי באהבה הזאת. אני מעריך כל יוצר בכל תחום כי כל יצירה נובעת מנשמה יתרה שיש ליוצר, כמו במילותיה של רחל המשוררת: "השתמע קולי רחוקי שלי".

בכל שבוע אני רואה כמה תערוכות אמנות וזה נותן לי הנאה רבה.

אני מקבל מיילים ממוזיאונים וגלריות כל הזמן. כל שבת אני מבקר בתערוכות אמנות, צריך לראות ולהתרשם ומאוד חשוב שיהיה שיח גלריה ואחרי כן לראות עוד פעם אותן יצירות ואז יש לי הבנה והנאה מרובה.

למדתי בכמה מכונים ולא הופתעתי שיש ציור ופיסול עירום, אומנם זה מביך בתחילה אבל לראות גוף של אישה או גבר עירומים לשם אמנות זה דבר נפלא, כי יוצרים מזה יצירה אלוהית. אני מקווה שהאל יצר אותם באהבה.

התחלתי בציור, פיסול, ויטראז', צורפות, שעוני קיר עם צבעי זכוכית והדבקות זכוכית על משטחים, וכמובן – יצירת אנימציה בכמה תוכנות מחשב.

לחתוך זכוכית צבעונית ולהרכיב ממנה פאזל אחרי השחזה מרובה ולהלחיס את החלקים זאת עבודה פיזית מרובה אבל בסוף נוצרת יצירה שהאור משחק בה

בשמחה רבה. אחרי שיצירה מסתיימת ההרגשה היא של משהו שנולד ויש סיפוק רב. כל העיסוק שלי בשטחים מגוונים של אמנות הוא אהבה לשם עשייה.

כל החוגים והקורסים שהשתתפתי בהם עלו הרבה, אבל זו התגשמות אהבה גדולה של עשיית אומנות.

למדתי גם ציור ופיסול ויש לי תעודה לפיסול ופיסול קרמי.

אלמלא מלאו לי מעל ארבעים משרד החינוך היה מעניק לי משרת מורה לאומנות. האהבה לאמנות קודמת לכל מאמץ.

כבר יותר משני עשורים שאני מנוי למוזיאון תל אביב.

כשהתחלתי לבוא בשערי המוזיאון הייתי מתרגש מאוד ומרגיש כניסה למקדש ממש, הייתי מסתכל על הקירות וחושב מתי אדע לצייר או לפסל יצירות כאלו, עד שהבנתי שכל אחד מתקדם כפי יכולתו.

היום אני יוצר בעיקר אנימציה, ביו-טיוב יש מלא יצירות בכל השפות, כולם יוצרים תמונה ממוחשבת, אני מוריד את הסרטון למחשב שלי ומתחיל ללמוד את הצעדים עד שאני מצליח לשחזר את היצירה שהורדתי.

הרבה פעמים אני לא מצליח אחרי עבודה של יותר משעתיים אז אני מתחיל מחדש וממשיך עד הסוף הטוב. לסרטוני האנימציה אני מצמיד מנגינה עד שנוצר סרטון שעולה חזרה ליו טיוב, וזה שווה כל מאמץ.

עם הידע שלי במחשבים בניתי אתר אינטרנט בעצמי כבר לפני 15 שנה ואני מתחזק אותו ומשפר אותו כל הזמן.

בנוסף לעבודות השונות שלי שאני מעלה לאתר הרבה מידע על ציירים ופסלים מהארץ ומהעולם, כל יוצר הוא חשוב ולא חשוב מתי יצר והיכן יצר.

הטבע הוא **צבעוני** וכל יצירה מוסיפה גוון נוסף ליופי שלו.

וכך האהבה שלי לא תלויה בדבר אבל נותנת לי נשמה יתרה והנאה.

אפשר לסכם במשפט קולע: "80 שנות גבורות עם 50 שנות יצירה".

אני תקוה שהאהבה הזאת תמשיך להיות חלק ממני.

ידיד לחינוך – לחניך

העמותה ידיד לחינוך חוגגת עשר שנות פעילות. עצם השם אומר הכול – אנו בעמותה ידידים לילדים.

העמותה פועלת ב-40 ראשויות בתוך 460 בתי ספר בחינוך היסודי ופעילים בה מעל 3,000 מתנדבים שתורמים כחמש שעות שבועיות. מדובר באלפי שעות לימוד במשך השנה ושיתוף פעולה פורה עם מחלקות החינוך בעירייה.

הסיסמה: **"חנוך לנער לפי דרכו"** היא נר לרגלינו בפעילות בבתי הספר. בכיתות א' ו-ב' המתנדבים נכנסים לכיתות לעזרה למורות לשם לימודי חשבון, קריאה וכתיבה.

בכיתות האחרות מגיעים ילדות וילדים בצורה פרטנית למתנדבים מחוץ לכיתה בחדר אחר.

המפגש של ילד שצריך חיזוק או מוטיבציה ללמוד עם המתנדב או המתנדבת נותן אווירה אחרת מאשר עם המורה.

יש מקרים שהילד מחכה ממש לבואו של המתנדב.

לעתים המורה מחליטה את מי מהילדים היא שולחת.

כשיש ילדים בעיתיים המתנדב מנסה למצוא דברים חזקים אצל הילד וכך הוא מעצים אותו ונוצרים תנאים טובים ללימוד ולשיתוף פעולה.

כל פעילות מבורכת – לקרוא סיפורים לקבוצת ילדים, לעזור בהפעלת ספרייה. מרכזת בית הספר דואגת שהמתנדב יעזור במקצועות שהוא יודע ויוצרת קשרים בין המתנדב למורות.

אני פעיל בשני פרויקטים: ב"ידיד לחינוך" אני עוזר לארבע כיתות, שתי כיתות א' ושתי כיתות ב' בלימוד חשבון בתוכנה מיוחדת שנקראת "חשבון 10" במחשב. אני מגיע יום אחד בשבוע לבית הספר, מכין 25 מחשבים עם אוזניות ואחרי כן באים הילדים כיתה אחרי כיתה.

אני דואג לפעילות תקינה של המחשבים והתוכנה.

הפרויקט השני הוא תוכנית "רב דורי" שנועדה ללמד מבוגרים מחשבים והפעלת סמארטפונים.

עם כל חניך מבוגר יושב נער או נערה מכיתה ו' שחונך אותו? ביחד עמי יש עוד מתנדב ומורה וביחד אנו קובעים תוכנית לימודים למשך כל השנה.

הגמלאים כותבים סיפור מהיסטוריית החיים שלהם עם מידע שהילדים לרוב לא מכירים וכך נוצרים קשרים חמים בין הילדים והגמלאים. הילדים מקבלים חיזוק רב, ואת הסיפורים המרתקים הם מקלידים באתר של בית התפוצות.

פעם בשנה בית הספר מארגן ביקור בבית התפוצות של הגמלאים עם הילדים וכך כולנו עושים פעילות להכרת תפוצות העם היהודי.

בית הספר משתדל מאוד לתת הרגשה טובה למתנדבים ושמח על התקדמות הילדים שנעזרים במתנדבים.

יותר מארבעים אחוז מהמתנדבים הם ממערכת החינוך לשעבר והם חוזרים ללמד ברצון.

הפעילות שלי בימי ב' בבית הספר חשובה לי מאוד ונמשכת כבר 16 שנה.

כל שנה ארבע הכיתות שאני עוזר להן כותבים לי ברכות שממש מרגשות.

נוצרים קשרים חמים של המתנדבים ושיתוף פעולה עם בית הספר והמורות.

בית הספר מזמין את הגמלאים לפעילויות ולטקסים ורואה בהם חלק חשוב ממנו.

כך נוצרת פעילות הדדית, המתנדבים עוזרים לקדם ילדים בלימודים ולצבור הישגים נאים ומתמלאים באושר פנימי על התרומה המבורכת לקהילה.

הרעיה שלי שהיא תקוותי במלאות שמונים לתקווה רעייתי

היא אם הבנות שלנו : ענת, איילת והדס, שאנחנו גאים בהן מאוד.
בנותינו הן שלושת העמודים ואני העמוד הרביעי שבנוי עליהם הבית שלך, תקווה יקרה.

את ואני בני מזל שיש לנו את שלושת הנסיכות המקסימות שהביאו לנו שלושת נסיכים נפלאים.

תמיד אמרו לי, "מה, אין לכם בן? אז יש לנו שלושה בנים".
תקווה, היוזמות שלך תמיד דחפו אותי לפעול. הבית הזה שאנו גרים בו נרכש ביוזמה שלך לצאת מרמת גן למקום יותר טוב. אנחנו בגבעתיים.
עצם הקשרים הנפלאים במשפוחה שלנו הם בזכותך.
אין יום ללא טלפונים עם כולם.

שמונת הנכדות והנכדים הם השתילים שצמחו בערוגה הנפלאה של היחסים הטובים.

חיבוק טוב ונשיקה עמוקה לכל נכד ונכדה זה האושר בחיים שלנו.
המאכלים הנפלאים שאת עושה מעלים זיכרונות להרבה זמן לכולנו.
כל השנים אירחנו אצלנו בבית ועכשיו את מבשלת ומתארחים אצל בנות.
מה נאחל לך, תקוותי היקרה?
הרבה בריאות, נחת ואושר עד מאה ועשרים שנים טובות ונעימות.
תקוותי הנפלאה, כיף לי להזדקן אתך.